

Dimensions and components of scientific jihad in the thought of Imam Khamenei

Zahra Foroutani ¹ | Atieh Bahrani ^{2*}

Research Paper

Received:
4 April 2024
Revised:
8 June 2024
Accepted:
19 June 2024
Published:
24 November
2024

ISSN: 2251-6980
E-ISSN: 2645-5234

Abstract

Scientific Jihad has been repeatedly emphasized in Imam Khamenei's statements; If one of the axes of the statement of the second step of the revolution is scientific jihad. Considering the importance of the topic, this research was done with the aim of explaining dimensions and components of scientific jihad in the thought of Imam Khamenei. The type of research is qualitative. To analyze the data, the theme analysis method was used and 300 basic themes, 79 organizing themes and 19 comprehensive themes were extracted. Based on the findings of the research, the basics of scientific jihad in Imam Khamenei's thought include: the value of science, honoring science and teacher in Islam, science combined with spirituality, moral and justice-oriented science, transcendental education and useful and applied science; Its requirements include: having a civilization-building scientific perspective, the production of science and continuous, fast-paced and civilization-building scientific jihad, the need for hope and hope, innovation and scientific creativity, the need for deep transformation in the education system, the need for deep transformation in the higher education system, research axis with the approach of solving the country's problems, elitism, honoring and supporting the elites, attracting the elites, interaction and synergy between science and industry and the knowledge-based economy and its results include: dignity and authority, all-round progress, solving the country's problems, self-sufficiency and lack of Affiliation is a bright future and gaining scientific authority in the world. Based on the results of the research, Imam Khamenei emphasized continuous, rapid and civilizing scientific jihad as a public duty and demand, to produce useful, practical, creative and innovative science, along with sublime education, spirituality, ethics and justice, as one of the The pillars of modern Islamic civilization and the driving engine of the country are emphasized in order to solve the country's problems and all-round progress, with the aim of breaking the current boundaries of knowledge and gaining scientific authority in the world.

Keywords: Imam Khamenei; scientific jihad; dimensions and components of scientific jihad; Basics, requirements and results of scientific jihad.

DOR: 20.1001.1.22516980.1403.32.2.2.7

1. Corresponding Author: Associate Professor, Department of Public Administration, Faculty of Management, Economics and Accounting, Payam Noor University, Tehran, Iran. ZFor@pnu.ac.ir
2. Assistant Professor, Department of Public Administration, Faculty of Management, Economics and Accounting, Payam Noor University, Tehran, Iran.

This article is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution Non-Commercial (CC-BY-NC) license.

سال سی و دوم
تابستان ۱۴۰۳
صص: ۶۱-۱۰۵

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:
۱۴۰۳/۰۱/۱۶
تاریخ بازنگری:
۱۴۰۳/۰۳/۱۹
تاریخ پذیرش:
۱۴۰۳/۰۳/۳۰
تاریخ انتشار:
۱۴۰۳/۰۹/۰۴

شاپا چاپی: ۶۹۸۰-۲۲۵۱
الکترونیکی: ۵۲۳۴-۲۶۴۵

DOR: 20.1001.1.22516980.1403.32.2.2.7

۱. نویسنده مسئول: دانشیار، گروه مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت، اقتصاد و حسابداری، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

ZFor@pnu.ac.ir

۲. استادیار، گروه مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت، اقتصاد و حسابداری، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

این مقاله یک مقاله با دسترسی آزاد است که تحت شرایط و ضوابط مجوز (CC BY-NC) Creative Commons Attribution Non-Commercial

Commercial

توزیع شده است.

ابعاد و مؤلفه‌های جهاد علمی در اندیشه امام خامنه‌ای (دام‌ظله‌العالی)

زهرا فروتنی^۱ | عطیه بحرانی^۲

چکیده

جهاد علمی به طور مکرر در بیانات امام خامنه‌ای مورد تأکید قرار گرفته؛ چنانچه یکی از محورهای بیانیه گام دوم انقلاب نیز جهاد علمی است. نظر به اهمیت موضوع، این پژوهش باهدف تبیین ابعاد و مؤلفه‌های جهاد علمی در اندیشه امام خامنه‌ای انجام شده است. نوع تحقیق کیفی است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش تحلیل مضمون استفاده و ۳۰۰ مضمون پایه، ۷۹ مضمون سازمان دهنده و ۱۹ مضمون فراگیر استخراج و در سه بعد مبانی، زمینه‌ها و نتایج دسته بندی شد. بر اساس یافته‌های تحقیق، مبانی جهاد علمی در اندیشه امام خامنه‌ای شامل مولفه‌های: ارزش و اهمیت علم، تکریم علم و معلم در اسلام، علم توأم با معنویت، علم اخلاق مدار و عدالت محور، تعلیم و تربیت متعالی و علم نافع و کاربردی؛ الزامات آن شامل داشتن چشم انداز علمی تمدن ساز، تولید علم و جهاد علمی مستمر، پرشتاب و تمدن ساز، نوآوری و خلاقیت علمی، لزوم تحول عمیق در نظام آموزش و پرورش، لزوم تحول عمیق در نظام آموزش عالی، پژوهش محوری با رویکرد حل مسائل کشور، نخبه پروری و جذب نخبگان، تعامل و هم افزایی علمی و صنعت و اقتصاد دانش بنیان و نتایج آن شامل عزت و اقتدار، پیشرفت همه جانبه، حل مسائل کشور، آینده روشن و کسب مرجعیت علمی در جهان است. بر اساس نتایج تحقیق، امام خامنه‌ای بر جهاد علمی مستمر، پرشتاب و تمدن ساز به عنوان یک فریضه و مطالبه عمومی، برای تولید علم نافع، کاربردی، خلاق و نوآور، همراه با تربیت متعالی، معنویت، اخلاق و عدالت، به عنوان یکی از ارکان تمدن نوین اسلامی و موتور پیشران کشور در جهت حل مسائل کشور و پیشرفت همه جانبه، باهدف شکستن مرزهای کنونی دانش و کسب مرجعیت علمی در جهان تأکید دارند.

کلیدواژه‌ها: امام خامنه‌ای؛ جهاد علمی؛ ابعاد و مؤلفه‌های جهاد علمی؛ مبانی، الزامات و نتایج جهاد علمی

مقدمه و بیان مسئله

از دیدگاه امام خامنه‌ای، علم زمینه‌ساز اقتدار و پایه پیشرفت همه‌جانبه کشور است (بیانات در نماز جمعه تهران: ۱۳۹۰/۱۱/۱۴). از این رو، کلیدواژه جهاد علمی در بیانات معظم له با عبارت‌های مختلف نظیر حرکت علمی، مجاهدت علمی، کار و تلاش علمی، اقتدار علمی، آینده علمی، پیشرفت علمی و... در مناسبت‌های مختلف به صورت مکرر و با تأکید خاصی بیان شده است. زیرا علم و فناوری ضمن داشتن کارکرد مستقل، در تقویت سایر ابعاد قدرت ملی نیز مؤثر است و لذا فرمودند، کشورهای اسلامی باید از لحاظ علم و فناوری پیشرفت کنند (بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان در اجلاس جهانی اساتید دانشگاه‌های جهان اسلام و بیداری اسلامی: ۱۳۹۱/۰۹/۲۱). ایشان به تاسی از آموزه‌های دین مبین اسلام، بر نقش و جایگاه علم و فناوری در شکل‌گیری تمدن اسلامی تأکید دارند و معتقدند که فردای بدون علم تاریک بوده و چراغ راه تحقق تمدن اسلامی، مجاهدت علمی است (معینی‌پور و لک‌زایی، ۱۳۹۱: ۷۰). امام خامنه‌ای به کرات بر جهاد علمی تأکید کردند و از آنجا که جهاد در آموزه‌های دین مبین اسلام، امری عبادی و تکلیفی شرعی است، با عنایت به این مسئله، می‌توان به اهمیت و ضرورت جهاد علمی در کلام رهبری پی برد. یکی از توصیه‌های مهم معظم له در بیانیه گام دوم انقلاب به عنوان سند بالادستی نیز، ضرورت توجه بیش از پیش به علم و دانش و پژوهش برای تمدن‌سازی است. علاوه بر آن بر دستیابی به مرجعیت در علم و فناوری به شکلهای مختلف در سایر اسناد بالادستی نظام و سیاستهای کلان کشور در حوزه علم، فناوری و نوآوری اشاره شده است. این اسناد شامل نقشه جامع علمی کشور، سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران، سیاستهای کلی علم و فناوری، نقشه جامع علمی سلامت و قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه هستند.

نظر به اهمیت جهاد علمی در پیشرفت همه‌جانبه کشور و تأکید امام خامنه‌ای بر این امر مهم، در این پژوهش با استفاده از روش تحلیل مضمون شبکه‌ای، طی سه گام از طریق فیش‌های موضوعی مرتبط با مفهوم جهاد علمی در متن بیانات امام خامنه‌ای در قلمرو زمانی ۱۳۶۸ تا دی ماه ۱۴۰۲ مضامین پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر استخراج و به این سوال پژوهشی پاسخ داده می‌شود که ابعاد و مؤلفه‌های جهاد علمی در اندیشه امام خامنه‌ای چگونه است؟

مبانی نظری

جهاد علمی

از نظر لغوی، علم به معنای دانستن، یقین کردن، معرفت و شناخت است (نظر پور، ۱۳۸۵: ۱). جهاد نیز از جهد به معنای مشقت و سختی یا از جهد به معنای کوشش گسترده و وسیع به اندازه طاقت است (فاضل مقداد، ۱۳۸۷: ۳۱۳). جهاد تنها به مفهوم مبارزه مسلحانه نیست. این مفهوم شامل هر نوع کوششی برای پیشبرد اهداف مقدس می‌شود؛ پس جهاد علمی، منطقی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی را نیز در برمی‌گیرد (مکارم شیرازی، ۱۳۷۴، ج ۴: ۸۰). جهاد به معنای کوشش و تلاش در قرآن و احادیث در سه مورد به کار رفته است:

الف) جهاد اصغر: مبارزه مسلحانه در میدان جنگ است.

ب) جهاد کبیر: مبارزه فرهنگی در برابر کافران است.

ج) جهاد اکبر: مبارزه با هواهای نفسانی و خودسازی است (رضائی اصفهانی و رستم نژاد، ۱۴۰۰: ۱۵).

در اسلام جهاد از جمله فرایض عبادی به شمار می‌رود که جهت حفاظت از آرمان‌های اسلامی و برچیدن ظلم و بی‌عدالتی به جامعه اسلامی توصیه شده است... اغلب فقهای پیشین در تعریف مفهوم جهاد، نبرد نظامی را محور قرار داده‌اند، اما امام خامنه‌ای بر اساس استنباطی که از ادله قرآنی و روایی داشته‌اند، با ارائه تعریف جامع‌تری از این مفهوم، جهاد را اعم از قتال می‌دانند و خود این تعریف باعث نوآوری در عناصر اساسی جهاد شده است (مهدی‌پور، ۱۴۰۱: ۷۹-۸۲). چنانچه فرمودند:

"معیار جهاد، شمشیر و میدان جنگ نیست، معیار جهاد همان چیزی است که امروز در زبان فارسی ما در کلمه «مبارزه» وجود دارد... پس، جهاد یعنی "مبارزه". در مبارزه، دو چیز حتماً لازم است: یکی این که در آن جدوجهد و تحرکی باشد... دوم این که، در مقابلش دشمنی باشد. مبارزه، در آن جا که دشمن نیست، معنا ندارد. اگر کسی علیه دوست جدّ و جهد کند، این جهاد نیست؛ بلکه فتنه و اخلال است. اگر کسی در مقابل دولت حق، در مقابل صلاح و نظام حق، جدّ و جهد و تلاش کند، این فتنه و محاربه است؛ جهاد نیست (بیانات در آغاز درس خارج فقه، ۱۳۷۳/۶/۲۰). "جهاد یعنی مبارزه برای یک هدف والا و مقدس. میدانهایی دارد؛ یکی از

میدانهایش حضور در نبردهای مسلحانه رایج جهانی است. میدان سیاست هم دارد؛ میدان علم هم دارد؛ میدان اخلاق هم دارد... "بیانات در دیدار جمعی از مسئولان جهاد دانشگاهی، ۱۳۸۳/۴/۱).
امام خامنه‌ای جهاد علمی را یکی از بزرگ‌ترین فرائض دانستند (پیام به مناسبت بازگشایی دانشگاه‌ها، ۱۳۷۸/۷/۶) و به عنوان یکی از سرفصل‌های مهم در بیانیه گام دوم انقلاب، جوانان را به جهاد علمی فراخواندند:

"اینک مطالبه عمومی من از شما جوانان آن است که این راه را با احساس مسئولیت بیشتر و همچون یک جهاد در پیش گیرید" (بیانیه گام دوم انقلاب: ۱۳۹۷/۱۱/۲۲)

اهداف جهاد علمی عبارتند از: ۱. معرفت‌افزایی که هدف آفرینش جهان است؛ ۲. عزت‌آفرینی برای جامعه اسلامی در پرتو قدرت و سلطه علمی (رضائی اصفهانی و رستم نژاد، ۱۴۰۰: ۱۶-۱۷). به اعتقاد امام خامنه‌ای (۱۴۰۲/۸/۲۸)، وقتی نیروی ایمان با توانایی علمی همراه بشود، معجزه می‌کند. ایشان در ابلاغ سیاست‌های کلی علم و فن آوری (۱۳۹۳/۶/۲۹)، جهاد مستمر علمی با هدف کسب مرجعیت علمی و فناوری در جهان را به عنوان یکی از اصول راهبردی تعیین و به دستگاه‌های مربوطه ابلاغ فرمودند.

امام خامنه‌ای (۱۳۸۳/۴/۱) در دیدار با مسئولین جهاد دانشگاهی فرمودند:

"در مورد جهاد دانشگاهی من اعتقاد این است که این ترکیب - جهاد و دانشگاه، و تلفیق جهاد که یک امر ارزشی معنوی است با علم و دانش و با دانشگاه - دارای پیام است؛ نشان می‌دهد که می‌توان علم جهادی و نیز جهاد علمی داشت... علم شما علم جهادی است؛ با جهاد و با اجتهاد همراه است... شما مبارزه علمی می‌کنید؛ زیرا این کار شما به طور واضح دشمنان بسیار سرسختی دارد که نمی‌خواهند این حرکت علمی و تحقیقی انجام بگیرد؛ لذا به نظر من جهاد دانشگاهی فقط یک نهاد نیست، بلکه یک فرهنگ است؛ یک سمت‌گیری و حرکت است. هر چه بتوانیم ما این فرهنگ را در جامعه گسترش دهیم و آن را پایدار و استوار کنیم، کشور را به سمت سربلندی و عزت و استقلال حقیقی بیشتر پیش برده‌ایم"

پیشینه تجربی پژوهش

نتایج بررسی پیشینه پژوهش در جدول (۱) مشاهده می‌شود.

جدول ۱. پیشینه پژوهش

نویسنده	عنوان پژوهش	روش تحقیق	یافته‌ها
مهدی‌پور (۱۴۰۱)	تحلیل مضمون جهاد در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای	تحلیل مضمون	جهاد آموزه‌ای بنیادی و فریضه‌ای الهی است که در همه ابعاد زندگی انسان نقش کلیدی ایفا می‌کند و با مفاهیمی همچون خودسازی و دگرسازی، مسئولیت اجتماعی و امر به معروف و نهی از منکر، مبارزه با هرگونه مانع و دشمن و نیز تلاش برای دستیابی به جامعه‌ای آباد و عدالت‌محور پیوندی عمیق و محکم دارد.
رضایی اصفهانی و رستم نژاد (۱۴۰۰)	جهاد علمی از منظر قرآن و بیانیه گام دوم انقلاب	روش تحلیلی و تفسیری	جهاد علمی که در بیانیه گام دوم انقلاب آمده، زیر مجموعه جهاد فرهنگی (جهاد کبیر) قرآن است که دارای اهداف خاص (همچون معرفت‌افزایی، عزت‌آفرینی و...) و اصول و مبانی خاص خویش (همچون: دانش‌طلبی، صبر و مقاومت، علم جامع‌نگر و...) و پیامدها و نتایج مثبت (مثل حرکت انقلاب به‌طرف قله‌های دانش و تولید دانش‌های قرآن بنیان) است که می‌تواند در گام دوم انقلاب اسلامی نقش تمدن‌ساز داشته باشد.
پورسعید و شامحمدی (۱۳۹۵)	طراحی الگوی جهاد علمی از دیدگاه مقام معظم رهبری	روش داده‌بنیاد	برکت اسلام، خودجوشی، جوان‌گرایی، فرهنگ کار علمی، توجه به منافع غیرشخصی، توجه به میراث‌های فرهنگی خودی و سرمایه‌گذاری در حوزه علم از مهم‌ترین متغیرهایی است که شاکله جهاد علمی را تبیین می‌کند. در این الگو فرهنگ محوریت دارد.
قوام‌آبادی و همکاران (۱۳۹۴)	الگوی مرجعیت علمی در جمهوری اسلامی ایران بر اساس بیانات مقام معظم رهبری	روش داده‌بنیاد	پیشرفت همه‌جانبه کشور، ثروت‌آفرینی و رشد اقتصادی، اقتدار ملی، عزت ملی و تشکیل تمدن اسلامی، از جمله پیامدها و نتایج تحقق مرجعیت علمی برای نظام جمهوری اسلامی است.
قیصری و همکاران	جهاد علمی و نقش تشکلهای	روش کتابخانه‌ای	«تولید علم» و «حل مسائل کشور» دو هدف و آرمان فعالیت‌های علمی کشور است. الزامات و ملاحظات جهاد

جدول ۱. پیشینه پژوهش

نویسنده	عنوان پژوهش	روش تحقیق	یافته‌ها
(۱۳۹۳)	دانشجویی		علمی با استناد به بیانات رهبری عبارت‌اند از: ۱. بصیرت دینی ۲. سخت‌کوشی ۳. خودباوری و امید به آینده ۴. روحیه انقلابی ۵. آزاداندیشی و نواندیشی ۶. چشمداشت مادی نداشتن به کار علمی

با بررسی پیشینه پژوهش مشاهده می‌شود که تنها یک مورد از پژوهش‌های قبلی در مورد الگوی جهاد علمی از منظر امام خامنه‌ای هست که آن هم در قلمرو زمانی ۱۳۶۸-۱۳۹۵ انجام شده و بیانات جدید در هفت سال اخیر امام خامنه‌ای را شامل نمی‌شود. سایر تحقیقات هم در مورد سایر جنبه‌ها از جمله نقش علم در تمدن نوین اسلامی، مرجعیت علمی از دیدگاه مقام معظم رهبری و یا جهاد علمی از دیدگاه قرآن یا از منظر اساتید و دانشجویان بوده است. وجه تمایز تحقیق حاضر با مطالعات قبلی، انجام پژوهش در بازه جدید زمانی از سال ۱۳۶۸ الی دی‌ماه ۱۴۰۲، استخراج مضامین پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر از متن بیانات ایشان با استفاده از روش تحلیل مضمون و تبیین ابعاد و مؤلفه‌های جهاد علمی از منظر امام خامنه‌ای است که این موارد در راستای نوآوری تحقیق حاضر ارزیابی می‌شود.

روش‌شناسی پژوهش

هدف پژوهش حاضر، تبیین ابعاد و مؤلفه‌های جهاد علمی از دیدگاه امام خامنه‌ای است. نوع تحقیق کیفی و بنیادی است. در پژوهش کیفی داده‌ها به صورت نظام‌مند بررسی و تحلیل می‌شوند. محتوای مورد تحلیل (جامعه آماری تحقیق)، همه بیانات امام خامنه‌ای در ارتباط با موضوع تحقیق است که برای تجزیه و تحلیل آن‌ها از روش تحلیل مضمون شبکه‌ای استفاده شد. این روش برای تجزیه و تحلیل داده‌ها در تحقیقات کیفی از نوع بنیادی مناسب است (عابدی جعفری، تسلیمی، فقیهی و شیخ‌زاده، ۱۳۹۰: ۱۵۹). در این پژوهش برای اجرای روش تحلیل مضمون شبکه‌ای، ابتدا متون مرتبط با جهاد علمی و کلمات مترادف با آن، از متن بیانات امام خامنه‌ای مندرج در پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار مقام معظم رهبری، در قلمرو زمانی سال ۱۳۶۸ الی دی‌ماه ۱۴۰۲

استخراج شد و سپس با روندی مشخص و طی سه گام، شبکه مضمون‌ها به صورت سلسله‌مراتبی با عناوین: ۱. مضامین پایه‌ای ۲. مضامین سازمان‌دهنده ۳. مضامین فراگیر از محتوای بیانات امام خامنه‌ای، انتزاع و با استفاده از یافته‌های تحقیق ابعاد و مؤلفه‌های جهاد علمی در اندیشه امام خامنه‌ای طراحی شد. مضامین فراگیر یافته‌های نهایی تحقیق است که جهاد علمی در اندیشه رهبری را مورد تبیین و واکاوی قرار می‌دهد.

برای سنجش روایی تحقیق و به منظور اعتبارسنجی یافته‌ها، علاوه بر اینکه با مطالعه مبانی نظری، پیشینه و اهداف تحقیق، مضمون‌های پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر از متن بیانات امام خامنه‌ای انتخاب شدند، قبل از شناسه‌گذاری، داده‌ها به طور مستمر توسط دو پژوهشگر این تحقیق به طور مستمر بازبینی شد و جهت اطمینان از صحت تحلیل‌ها، مضمون‌های نهایی به سه نفر از خبرگان (به شرح جدول ۲) که با دیدگاه‌های امام خامنه‌ای آشنایی خوبی داشتند، ارائه و جرح و تعدیل نهایی به عمل آمد و براساس نتایج حاصل ابعاد و مؤلفه‌های جهاد علمی در دیدگاه امام خامنه‌ای استخراج و به سؤال پژوهشی پاسخ داده شد.

جدول ۲. مشخصات خبرگان

۱	دکتر آمنه شاهنده	دانشیار گروه معارف دانشگاه پیام‌نور
۲	دکتر امیر لعلی سرایی	استادیار گروه مدیریت دولتی دانشگاه پیام‌نور
۳	دکتر نقی دادرسی	استادیار گروه معارف اسلامی دانشگاه پیام‌نور

سؤال پژوهش

۱. ابعاد و مؤلفه‌های جهاد علمی از دیدگاه امام خامنه‌ای چیست؟

یافته‌های پژوهش

بر اساس یافته‌های تحقیق جملات پایه (داده‌های) مستخرج از بیانات امام خامنه‌ای در ارتباط با موضوع پژوهش با فراوانی ۳۰۰ کد به دست آمد ولی به دلیل محدودیت حجم مقاله، بخشی از متن کدگذاری‌ها (نمونه شناسه‌گذاری اولیه) به همراه کدهای مستخرج از آن آورده شد که در (جدول ۳) مشاهده می‌شود.

جدول ۳. نمونه ای از مضمون های برگرفته از بیانات امام خامنه ای

مضمون پایه	بیانات امام خامنه‌ای
لزوم مجاهدت علمی و عملی	راه پیروزی نهائی و کامل ملت ایران این است که... مجاهدت در همه اشکالش؛ مجاهدت علمی، مجاهدت عملی... را از دست ندهند (۱۳۸۷/۱۱/۱۹). باید مجاهدت کرد؛ هم مجاهدت علمی، هم مجاهدت عملی (۱۳۷۴/۷/۲۲)
لزوم داشتن روحیه کار و تلاش	... اگر در میدان باشید، اگر تلاش کنید، اگر کار کنید که می‌کنید (۱۴۰۲/۹/۸)
لزوم داشتن عزم و ایمان برای جهاد علمی	هم انگیزه و عزمی است که ناشی از ایمان باشد... در هر بخشی که با عزم و ایمان وارد شدند توانستند کارهای بزرگی را انجام بدهند (۱۴۰۲/۸/۲۸)
حرکت علمی، تلاش همگانی	در محیط علمی... همه باید تلاش کنند، همه باید کار کنند (۸۸/۱۱/۲۸)
لزوم کار علمی همه‌جانبه	وضع ما در بعضی از بخش‌ها خیلی خوب است... در بعضی از بخش‌ها نه و... نقص داریم، بایستی آنها را هم پیدا کنیم (۱۴۰۲/۸/۲۸)
تأکید بر تلاش و حرکت علمی	جوان‌ها باید به علم بپردازند (۸۸/۸/۱۲). راه علم را باید دنبال کنید (۸۸/۶/۲۹). بایست حرکت بکنیم، باید تلاش کنیم (۱۳۹۴/۴/۱۳)
جهاد علمی، راه‌حل مشکلات و تحقق آرمان‌ها	وقتی این ملت به هدف‌های خود دست پیدا خواهد کرد و مشکلات گوناگون را از سر راه خود برخواهد داشت که ایمان و جهاد در میان مسئولان به‌عنوان یک ارزش شناخته شود. این جهاد، جهاد علمی، جهاد عدالت‌خواهی و جهاد مدیریتی و اقتصادی است... (۱۳۸۴/۱/۱)
جهاد علمی، رسالت دانشگاهیان و حوزویان	امروز رسالت اول دانشگاهیان، حفظ این جهت‌گیری و تلاش برای شکوفاشدن استعداد علمی و فکری نسل جوان بالنده کشور است (۱۳۷۸/۳/۱۲). حوزه و دانشگاه در این مورد مسئولیت سنگینی دارند. استاد و دانشجو همه مسئولیت دارند (۸۸/۶/۲۹)
تأکید بر نهضت علمی و نرم‌افزاری	دانشگاه باید بتواند یک جنبش نرم‌افزاری همه‌جانبه و عمیق (۱۳۷۹/۱۲/۹). نهضت نرم‌افزاری و تولید علم و اندیشه و فکر، باید جدی گرفته شود (۱۳۸۳/۹/۱۱)
فراخوان و مطالبه عمومی برای جهاد علمی	کار علمی در دانشگاه و در کشور باید جهادی باشد (۱۳۹۲/۵/۶). جهاد علمی یکی از بزرگ‌ترین فرائض ما است (۱۳۷۸/۷/۶). این راه را با احساس مسئولیت بیشتر و همچون یک جهاد در پیش گیرید (۱۳۹۷/۱۱/۲۲). من جوانان عزیز را به یک مجاهدت حقیقی دعوت می‌کنم... کوشش در میدان علم... جهاد محسوب می‌شود (۱۳۸۱/۱۲/۶). در

جدول ۳. نمونه ای از مضمون های برگرفته از بیانات امام خامنه ای

مضمون پایه	بیانات امام خامنه‌ای
	میدان علم هم مثل بقیه میادین زندگی، جهاد لازم است (۱۳۸۷/۰۷/۰۳). ما باید علم را با همه معنای کامل آن به‌عنوان یک جهاد دنبال کنیم (۱۳۸۵/۱/۱). جهاد مستمر علمی باهدف کسب مرجعیت علمی و فناوری در جهان (۱۳۹۳/۶/۲۹)
تقویت عزم ملی برای توسعه علم و فناوری	تقویت <u>عزم ملی</u> و افزایش درک اجتماعی نسبت به اهمیت توسعه علم و فناوری (۱۳۹۳/۶/۲۹)
گفتمان‌سازی برای علم و پیشرفت علمی	گفتمان علم و پیشرفت علمی باید حفظ و تقویت شود (۱۳۹۲/۵/۱۵). وقتی گفتمان سازی شد، آن وقت همه به این فکر خواهند افتاد (۱۳۹۵/۶/۳)
جریان‌سازی برای پیشرفت علمی	بایستی در زمینه پیشرفت علمی... در کشور جریان‌سازی بشود (۲۶/۷/۱۳۹۶)
تقویت گفتمان تولید علم	تقویت و گسترش گفتمان تولید علم و جنبش نرم‌افزاری در کشور (۱۳۹۳/۶/۲۹)
لزوم گفتمان علمی در حوزه علمیه	روحانیت اسلام باید وسط میدان جهاد لِّله و بالله و فی الله قرار بگیرد و مأیوس هم نشود. وقتی این عنصر مجاهدت با نگاه علمی، با کار علمی همراه بشود، حتماً تأثیر تبلیغ تضمین شده است (۱۴۰۲/۴/۲۱)
تربیت مبلّغ با پشتوانه علمی در حوزه علمیه	در حوزه، کانون‌هایی باید به وجود بیاید فقط برای همین: برای تربیت مبلّغ؛ و پشتوانه فکری و تحقیقی و علمی هم داشته باشد (۱۴۰۲/۴/۲۱)
پیشرفت علمی، مسئولیت همگانی	پیشرفت علمی، کار همه است؛ یعنی مسئولیتی است برعهده همه دستگاه‌های کشور (۳۰/۷/۱۳۹۳)
تشکیل کرسی‌های نظریه‌پردازی و آزاداندیشی علمی	تشکیل کرسی‌های نظریه پردازی... آزاداندیشی علمی (۱۳۹۳/۶/۲۹)
تأکید بر تولید علم	ما به‌عنوان یک ملت با استعداد، باید علم‌آفرینی کنیم (۸۲/۲/۲۲). باید هم علم را بیاموزیم و هم علم را تولید کنیم (۱۳۸۵/۱/۱). بحث آفرینش علمی است؛ این مهم است (۱۴۰۰/۸/۲۶)
یکی نبودن مفهوم تولید علم با تولید مقاله	تولید علم را... با تولید مقاله نباید اشتباه کرد (۳۰/۷/۱۳۹۳)

جدول ۳. نمونه ای از مضمون های برگرفته از بیانات امام خامنه ای

مضمون پایه	بیانات امام خامنه‌ای
تولید فکر و نظریه‌های تمدن‌ساز	تولید فکر خیلی مهم است... در زمینه تولید فکر - که منبعث از نگاه فلسفی است - باید کار شود (۱۳۸۹/۶/۱۴). هیچ ملتی بدون دارا بودن یک فکر و یک ایدئولوژی و یک مکتب نمی‌تواند تمدن‌سازی کند (۱۳۹۱/۷/۲۳)... بعد از آنکه نظرات علمی او در همه مسائل بر نظرات علمی مدرن درجه یک دنیا تسلط پیدا کرد، به سوّد خود، تمدن‌های دیگر را حذف کند و تمدن منحصر گردد (۱۳۷۳/۶/۲۹)
تقویت علم و عمل و تزکیه	هر چه می‌توانید، خودتان را از لحاظ علم و عمل و تزکیه و تقویت روح و تقویت جسم... آماده کنید (۱۳۹۱/۰۷/۲۳)
تلاش علمی از اولویت‌های دهه پیشرفت و عدالت	در دهه پیشرفت و عدالت، یکی از دو سه پایه بسیار مهمی که باید دنبال کنیم، پایه علم است (۸۸/۶/۸)
ملازم بودن علم و عمل	در این مجموعه [سپاه پاسداران انقلاب اسلامی]، علم و عمل درهم تنیده است؛ قدرت سخت و قدرت نرم درهم تنیده است (۱۴۰۲/۵/۲۶)
لزوم استعانت از خداوند متعال	از خدای متعال کمک بخواهیم (۱۴۰۲/۸/۲۸). از خدای متعال هم کمک بخواهید (۱۳۹۴/۴/۱۳)
پیوند حوزه و دانشگاه برای تولید علم	تحکیم و تعمیق پیوند حوزه و دانشگاه و تقویت همکاری‌های مستمر راهبردی (۱۳۹۳/۶/۲۹)
تلاش و برنامه‌ریزی برای تولید علم	اگر این پیگیری صورت گیرد... یک دهه که بگذرد... این همه جوان وارد بازار کار می‌شوند - کار علمی، کار صنعتی، کار کشاورزی، کار خدماتی، تولید و ابتکار - ... این نتیجه آن برنامه‌ریزی خواهد بود... (۱۳۸۰/۰۲/۱۲)
افزایش بودجه تحقیق و پژوهش	افزایش بودجه تحقیق و پژوهش به حداقل ۴٪ تولید ناخالص داخلی تا پایان سال ۱۴۰۴ (۱۳۹۳/۶/۲۹). سهم بودجه پژوهش مهم است (۱۳۹۴/۴/۱۳)
افزایش بودجه علم و فناوری	بودجه علم و فناوری نباید کم بشود، باید افزایش پیدا کند (۲۶/۷/۱۳۹۶)
اختصاص بودجه به نخبگان برای دست-یابی به پیشرفت علمی	بخشی از دانشگاه، بخشی از مراکز تحقیقی و بخشی از بودجه‌ای که صرف این کارها می‌شود، باید برای این صرف گردد که به ممتازان استعداد میدان بدهند (۱۳۷۹/۰۷/۱۹)

جدول ۳. نمونه ای از مضمون های برگرفته از بیانات امام خامنه ای

مضمون پایه	بیانات امام خامنه ای
مصرف درست و برنامه ریزی شده بودجه پژوهش	صرف درست و برنامه ریزی شده منابع مالی پژوهش (۱۳۹۴/۴/۱۳). منابع مالی هم بایست درست مدیریت بشود (۲۶/۷/۱۳۹۶)
برنامه ریزی برای دستیابی به علوم و فناوری های پیشرفته	دستیابی به علوم و فناوری های پیشرفته با سیاست گذاری و برنامه ریزی ویژه (۱۳۹۳/۶/۲۹)
برنامه ریزی و نظارت راهبردی	سیاست گذاری، برنامه ریزی و نظارت راهبردی در حوزه علم و فناوری (۱۳۹۳/۶/۲۹)
حمایت از مالکیت فکری	حمایت از مالکیت فکری و معنوی (۱۳۹۳/۶/۲۹)
تکمیل زیرساخت ها و قوانین و مقررات	تکمیل زیرساخت ها و قوانین و مقررات مربوط (۱۳۹۳/۶/۲۹)
الگوسازی از چهره های علمی متعهد و متخصص	در میدان علم و تحقیق، شهید تهرانی مقدم، مرحوم کاظمی آشتیانی، شهید مجید شهریار، شهید رضایی نژاد، شهید احمدی روشن... اینها برجسته اند... یکایک شما، باید این جوری باشید (۱۴۰۲/۱/۲۱). الگوهای برجسته ای داریم... شهید چمران یک الگو است... شهید آوینی یک الگو است (۱۳۹۷/۲/۱۹)
احیاء تاریخ علمی و الگوسازی از مفاخر علمی و فرهنگی	احیاء تاریخ علمی و فرهنگی مسلمانان و ایران و الگوسازی از مفاخر و چهره های موفق عرصه علم و فناوری (۱۳۹۳/۶/۲۹)
عدم توقف شتاب علمی	تلاش و حرکت علمی در کشور به هیچ وجه نباید کند یا متوقف شود؛ بلکه باید با شتاب بیشتری ادامه یابد (۱۳۹۵/۱۰/۱۳)
رفع موانع پیشرفت علمی	در مسیر پیشرفت علمی و فناوری هیچ مانعی نباید به وجود بیاید... هیچ مانعی نباید در راه پیشرفت علمی به وجود بیاورند (۲۶/۷/۱۳۹۶)
لزوم داشتن رویکرد علمی برای خشتی سازی تحریم ها	با نگاه علمی به مسائل کشور و توجه به علم و پیوند دادن علم و صنعت و کشاورزی... تحریم ها بی اثر خواهد (۱۱/۴/۱۳۹۳)
نفی مانع تراشی در	در یک دورانی این را داشتیم... که در داخل وزارت کسانانی بودند که در مقابل حرکت

جدول ۳. نمونه ای از مضمون های برگرفته از بیانات امام خامنه ای

مضمون پایه	بیانات امام خامنه‌ای
مقابل پیشرفت علمی کشور	علمی و پیشرفت علمی مانع تراشی می‌کردند (۱۱/۴/۱۳۹۳)
تأکید بر جبران عقب‌ماندگی‌های علمی	ما اکنون حرکت را آغاز کرده و با شتاب پیش می‌رویم؛ ولی این شتاب باید سال‌ها با شدت بالا ادامه یابد تا آن عقب‌افتادگی جبران شود (۱۳۹۷/۱۱/۲۲). این عقب‌ماندگی‌ها باید جبران بشود (۱۴۰۲/۱۰/۲)
ایجاد محیط آرام برای کار علمی دانشگاه‌ها	آرامش دانشگاه کمک‌کننده به این است که دانشگاه بتواند در زمینه مسائل علم - که این‌همه اهمیت دارد - کار خودش را انجام بدهد (۱۱/۴/۱۳۹۳)
پرهیز از سیاست‌زدگی و سیاسی‌کاری در دانشگاه‌ها	این برای یک دانشگاه افتخار نیست که مسائل اساسی آن تحت‌الشعاع... جریان‌های سیاسی واقع شود (۱۳۹۲/۵/۱۵). دانشگاه را مرکز جولان سیاسی و تلاشها و فعالیت‌های جناح‌های سیاسی قرار ندهید. سم مهلک حرکت علمی این است که دانشگاه‌ها تبدیل بشوند به باشگاه‌های سیاسی (۱۱/۴/۱۳۹۳)
پرهیز از حاشیه‌سازی و سیاست‌بازی در دانشگاه‌ها	محیط علمی کشور را از حاشیه‌سازی‌ها برکنار نگه دارید... سیاست‌بازی نشود... این حاشیه‌سازی‌ها به... پیشرفت علم، لطمه می‌زند (۱۳۹۴/۴/۱۳)
مدیریت جهادی در عرصه علم	یکی از نقشه‌های مهم دشمن، متوقف کردن حرکت علمی در کشور است... اینجا آن مدیریت جهادی... معنا پیدا می‌کند (۱۱/۴/۱۳۹۳)
اولویت‌گذاری فعالیت‌های علمی	تعیین اولویت‌ها در آموزش و پژوهش باتوجه‌به مزیت‌ها، ظرفیت‌ها و نیازهای کشور (۱۳۹۳/۶/۲۹)
انجام کار علمی و تحقیق	آن چیزی که تعیین‌کننده است، هم دقت علمی و کار علمی و کار تحقیقی است (۱۴۰۲/۸/۲۸)
دقت در کار علمی	آن چیزی که تعیین‌کننده است، هم دقت علمی و کار علمی و کار تحقیقی است (۱۴۰۲/۸/۲۸)
تأثیر روحیه بسیجی بر جهاد علمی	در صحنه علم و پژوهش شهید فخری‌زاده... یک بسیجی بود؛ مرحوم کاظمی آشتیانی یک بسیجی بود؛ در صحنه علم، اینها مرزهای دانش را در کشور زیرورو کردند؛ در میدان علم و دانش، بعضی‌هایشان از متوسط مرزهای جهانی هم عبور کردند (۱۴۰۲/۹/۸)

جدول ۳. نمونه ای از مضمون های برگرفته از بیانات امام خامنه ای

مضمون پایه	بیانات امام خامنه ای
لزوم استمرار تلاش علمی	دانشگاه حرکتی را شروع کرده، نگذارید این حرکت متوقف بشود؛ این حرکت بایست ادامه پیدا کند و باید مضاعف بشود... توقف، به معنای عقب‌گرد است (۱۱/۴/۱۳۹۳)
حفظ و افزایش شتاب در پیشرفت علمی	ما باید این سرعت و این شتابی را که در حرکت علمی ما وجود دارد، سال‌ها ادامه بدهیم (۱۳۸۷/۹/۲۴). آنکه چشم دنیا را هم خیره کرد، سرعت پیشرفت ما بود که... سیزده برابر متوسط دنیا است... ما باید این سرعت را حفظ کنیم (۱۳۹۴/۸/۲۰). کاری کنید که شتاب رشد علمی فروکش نکند (۱۳۹۴/۴/۱۳). چنانچه این شتاب کاهش پیدا نکند، ما عقب خواهیم ماند (۱۴۰۲/۸/۲۸)
تأکید جدی بر تحرک و خیزش علمی	ما برای ورود به یک فصل تازه‌ای از تحرک علمی باید خودمان را آماده کنیم... نخبگان کشور، امروز احتیاج دارند به یک حرکت جدید، به یک خیزش جدید... یک حرکت مبتکرانه، راه‌های میان‌بر، جهش جدید، خیزش جدید... این مسئولیت بر دوش همه ما هست (۱۴۰۲/۷/۲۵)
لزوم شتاب بیشتر در جهش علمی	درست است که جهش علمی انجام‌گرفته... اما امروز ما احتیاج داریم به یک حرکت مبتکرانه‌ای از سوی دستگاه‌های علمی کشور تا عقب نیفتیم. ما حرکت کردیم، اما دیگران هم حرکت کردند... (۱۴۰۲/۷/۲۵)
لزوم همکاری مسئولین با نخبگان برای جهش علمی	این خیزش جدید بایستی با استفاده از همراهی این دولت و همکاری مسئولان... و همّت خود شما مجموعه نخبه‌ها انجام بگیرد (۱۴۰۲/۷/۲۵)
پیشرفت‌های علمی چشمگیر بعد از انقلاب اسلامی	اکنون نزدیک به دو دهه است که رستاخیز علمی در کشور آغاز شده و با سرعتی که... مایه شگفتی ناظران جهانی شد و در برخی از رشته‌های حسّاس و نوپدید به رتبه‌های نخستین ارتقا داد... [انقلاب اسلامی] موتور پیشران کشور در عرصه علم و فناوری و ایجاد زیرساخت‌های حیاتی و اقتصادی و عمرانی شد که تاکنون ثمرات بالنده آن روزبه‌روز فراگیرتر می‌شود (۱۳۹۷/۱۱/۲۲). این پیشرفت علمی و این توفیقاتی که تا امروز در محیط علمی کشور اتفاق افتاده است، به برکت انقلاب اسلامی است (۱۳۹۲/۵/۱۵)
لزوم تبیین دستاوردها و پیشرفت‌های علمی	اکثر افراد کشورمان از این تلاش‌هایی که انجام‌گرفته و توفیقاتی که به‌دست آمده و ابتکاراتی که از نیروهای انسانی نخبه ما سرزده، بی‌اطلاع‌اند (۱۴۰۲/۱۱/۱۰). باید یک تور علمی بگذاریم برای مسئولین در بخش‌های مختلف... کسانی که اطلاع ندارند، خوب نیست تردید بکنند (۱۳۹۳/۴/۱۱)

شناسه‌گذاری تفسیری و جمع‌بندی مضمون‌ها

با تحلیل و مرور مضمون‌های پایه و طبقه‌بندی آن‌ها، مضمون‌های سازمان‌دهنده و در مرحله بعد با تحلیل و مرور آنها، مضمون‌های فراگیر مشخص شد که به صورت خلاصه در جدول ۴ مشاهده می‌شود.

جدول ۴. شبکه مضامین پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر

کد	مضامین پایه	مضامین سازمان‌دهنده	مضامین فراگیر	
۱	علم دارای ارزش	ارزش علم	ارزش و اهمیت علم	
۲	علم، شاخص تعالی			
۳	دانایی، عامل توانایی			
۴	علم عامل افزایش اقتدار جهانی	علم، عامل عزت و اقتدار		
۵	علم از عناصر قدرت			
۶	علم وسیله عزت و اقتدار کشور			
۷	علم عامل عزت و آبرو			
۸	علم عامل مصونیت و اقتدار	عامل پیشرفت همه‌جانبه		
۹	پیشرفت علمی راه نجات کشور			
۱۰	علم در خدمت پیشرفت و منافع کشور			
۱۱	علم، رمز پیشرفت و اقتدار کشور			
۱۲	صنعت هسته‌ای، کلید پیشرفت علمی			
۱۳	علم پایه پیشرفت همه‌جانبه			
۱۴	علم عامل افزایش رفاه			
۱۵	علم عامل افزایش ثروت			
۱۶	علم عامل افزایش نشاط و شادی			
۱۷	علم عامل افزایش بهبود توسعه اقتصادی			
۱۸	علم عامل افزایش بهبود زندگی مردم			
۱۹	تکریم مقام معلم	تکریم مقام معلم		ارزش و اهمیت استاد و
۲۰	تکریم مقام استاد			
۲۱	معلمی شغل انبیا			

جدول ۴. شبکه مضامین پایه، سازمان دهنده و فراگیر

مضامین پایه	مضامین سازمان دهنده	مضامین فراگیر	کد
تکریم علم و معلم در اسلام	دانشگاه	اهمیت و جایگاه استاد و دانشگاه	۲۲
		لزوم سرمایه گذاری برای معلم	۲۳
	اسلام مشوق علم	نفی تقابل دین با علم	۲۴
		اسلام مشوق علم	۲۵
	رابطه علم و ایمان	ایمان لازمه پیشرفت علمی	۲۶
		تأثیر ایمان، معنویت و روحیه انقلابی بر جهاد علمی	۲۷
		ایمان و فرهنگ توحیدی، مبنای پیشرفت علمی در تمدن اسلامی	۲۸
	علم توأم با معنویت، پایه تمدن اسلامی	علم پایه تمدن و حیات طیبه	علم، پایه تمدن
علم و فناوری زیربنای تمدن نوین اسلامی			۳۰
علم یکی از مبانی تمدن نوین اسلامی			۳۱
علم اخلاق گرا، از عناصر تمدن اسلامی		علم از شاخصه های تمدن اسلامی	۳۲
		علم یکی از مؤلفه های حیات طیبه	۳۳
		هدف گذاری علمی مبتنی بر اخلاق، عدالت و معنویت با رویکرد تمدنی	۳۴
		تمدن نوین اسلامی هدایت کننده علم و فناوری	۳۵
		علم و فناوری از عناصر تمدن نوین اسلامی	۳۶
		علم و فناوری بخش ابزاری تمدن اسلامی	۳۷
		پیشرفت علمی مبتنی بر الگوی پیشرفت ایرانی - اسلامی	۳۸
نفی الگوی پیشرفت علمی عاری از اخلاق و معنویت غرب	۳۹		
علم اخلاق مدار و عدالت محور	الگوی پیشرفت ایرانی - اسلامی		

جدول ۴. شبکه مضامین پایه، سازمان دهنده و فراگیر

مضامین فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه	کد
		تأکید بر تولید علم و نظریه مبتنی بر مبانی اسلامی	۴۰
		حفظ موازین اسلامی در استفاده از علم	۴۱
		علم، موجب مسئولیت	۴۲
		علم توأم با اخلاق و معنویت	۴۳
		تأکید بر علم مبتنی بر عدالت	۴۴
		علم مبتنی بر اخلاق، عدالت و معنویت	
تعلیم و تربیت متعالی	تعلیم و تربیت مبتنی بر اخلاق و معنویت	اهتمام به نظام تعلیم و تربیت اسلامی	۴۵
		تربیت اخلاقی، معنوی و هویتی دانشجویان	۴۶
		تربیت اساتید و دانشجویان مؤمن و متعهد	۴۷
	تعلیم و تربیت با سبک زندگی و هویت اسلامی - ایرانی	لزوم تربیت در کنار تعلیم	۴۸
		تربیت دانش‌آموزان با سبک زندگی و هویت ایرانی - اسلامی	۴۹
تولید علم در چشم‌انداز علمی تمدن‌ساز	افق علمی وسیع و تمدن‌ساز	داشتن افق علمی وسیع	۵۰
		آرمان‌گرایی علمی	۵۱
		پیشرفت در مسیر علم نافع در افق تمدن نوین اسلامی	۵۲
		توسعه علم و پژوهش در گام دوم انقلاب	۵۳
	تولید علم تمدن‌ساز در دانشگاه	تولید علم، رسالت اصلی دانشگاه	۵۴
		توجه به نقش مفاخر علمی و تاریخی ایران در تمدن‌سازی	۵۵
		تمرکز بر علم تمدن‌ساز در دانشگاه‌ها	۵۶
		لزوم سپردن دانشگاه به مسئولان متعهد	۵۷
	آینده‌نگری و برنامه‌ریزی برای چشم‌انداز علمی	آینده‌نگری و تعیین چشم‌انداز علمی	۵۸
		برنامه‌ریزی برای چشم‌انداز علمی	۵۹

جدول ۴. شبکه مضامین پایه، سازمان دهنده و فراگیر

مضامین پایه	مضامین سازمان دهنده	مضامین فراگیر	کد	
تمدن نوین اسلامی	تمدن ساز			
بومی سازی علم و فناوری در گفتمان تمدنی	تولید علم و بومی سازی آن		۶۰	
تبدیل رویکرد مصرف گرایی به تولیدگرایی در علم			۶۱	
تأکید بر آزادفکری و اندیشمندی در تولید علم	نهی وابستگی علمی و تقلید کورکورانه		۶۲	
نهی علم ترجمه ای محض			۶۳	
نهی وابستگی			۶۴	
نهی تقلید کورکورانه			۶۵	
تأکید بر تولید علم و نهی وابستگی			۶۶	
تقویت اعتماد به نفس در زمینه تولید علم	خودباوری علمی	لزوم بومی سازی ، خودباوری و خودکفایی علمی	۶۷	
تقویت روحیه "ما می توانیم"			۶۸	
استفاده از ظرفیت های علمی و انسانی	معرفی و استفاده از ظرفیت ها و فرصت ها			۶۹
وجود هوش بالای متوسط جهانی				۷۰
وجود توان و تمایل در جوانان				۷۱
استفاده از امکانات دستگاه های مربوطه				۷۲
لزوم داشتن روحیه امید به پیشرفت	ایجاد روحیه امیدواری		ایجاد امید به آینده روشن	۷۳
ایجاد امید و اعتماد به نفس و شجاعت علمی				۷۴
داشتن آینده روشن از نظر پیشرفت های علمی	پیشرفت های علمی	ایجاد امید به آینده روشن		۷۵
لزوم تبیین پیشرفت ها برای خوش بینی جوانان به آینده	امیدبخش			۷۶
لزوم تبیین پیشرفت های علمی	توانمندی های کشور			۷۷
اعتقاد به پیشرفت ها و توانمندی های				۷۸

جدول ۴. شبکه مضامین پایه، سازمان دهنده و فراگیر

کد	مضامین پایه	مضامین سازمان‌دهنده	مضامین فراگیر
	کشور		
۷۹	تأکید بر علم نافع و کاربردی	علم نافع	علم نافع و کاربردی
۸۰	تفکیک بین علم نافع و غیر نافع		
۸۱	آموزش مهارت‌های زندگی و سبک زندگی اسلامی	علم مهارت‌محور	علم نافع و کاربردی
۸۲	توجه به آموزش‌های فنی و حرفه‌ای		
۸۳	تأکید بر نواندیشی علمی	خلاقیت و نوآوری در تولید علم و فناوری	نوآوری و خلاقیت علمی
۸۴	ارتقای روحیه نوآوری و شجاعت علمی		
۸۵	تأکید بر تولید علم و نوآوری و نظریه‌پردازی		
۸۶	تأکید بر ابتکار، خلاقیت و نوآوری در تولید علم		
۸۷	سرمایه‌گذاری برای نوآوری علمی	حمایت از نوآوری	
۸۸	حمایت از تبدیل ایده به محصول		
۸۹	تأکید بر فناوری هوش مصنوعی	تأکید بر فناوری‌های جدید	
۹۰	اهمیت دانش هسته‌ای		
۹۱	لزوم مجاهدت علمی و عملی	مجاهدت علمی و عملی	تولید علم و جهاد علمی مستمر، پرشتاب و
۹۲	لزوم داشتن روحیه کار و تلاش		
۹۳	لزوم داشتن عزم و ایمان برای جهاد علمی		
۹۴	لزوم کار علمی همه‌جانبه		
۹۵	تأکید بر تلاش و حرکت علمی		
۹۶	جهاد علمی، راه‌حل مشکلات و تحقق آرمان‌ها		
۹۷	جهاد علمی، رسالت دانشگاهیان و حوزویان		

جدول ۴. شبکه مضامین پایه، سازمان دهنده و فراگیر

مضامین فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه	کد
تمدن ساز		تأکید بر نهضت علمی و نرم‌افزاری	۹۸
		فراخوان و مطالبه عمومی برای جهاد علمی	۹۹
	گفتمان‌سازی و جریان‌سازی برای جهاد علمی	تقویت عزم ملی برای توسعه علم و فناوری	۱۰۰
		گفتمان‌سازی برای علم و پیشرفت علمی	۱۰۱
		جریان‌سازی برای پیشرفت علمی	۱۰۲
		تقویت گفتمان تولید علم و جنبش نرم‌افزاری	۱۰۳
		لزوم گفتمان علمی در حوزه علمیه	۱۰۴
		تربیت مبلّغ با پشتوانه علمی در حوزه علمیه	۱۰۵
		تلاش علمی، مسئولیت همگانی	حرکت علمی، تلاش همگانی
	پیشرفت علمی، مسئولیت همه دستگاه‌ها		۱۰۷
	تولید علم و نظریه تمدن‌ساز	تشکیل کرسی‌های نظریه‌پردازی و آزاداندیشی علمی	۱۰۸
		تأکید بر تولید علم	۱۰۹
		یکی نبودن مفهوم تولید علم با تولید مقاله	۱۱۰
		تولید فکر و نظریه‌های تمدن‌ساز	۱۱۱
	استعانت از خدا ضمن تقویت تلاش علمی و عملی	تقویت علم و عمل و تزکیه	۱۱۲
تلاش علمی از اولویت‌های دهه پیشرفت و عدالت		۱۱۳	
ملازم بودن علم و عمل		۱۱۴	
لزوم استعانت از خداوند متعال		۱۱۵	

جدول ۴. شبکه مضامین پایه، سازمان دهنده و فراگیر

مضامین فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه	کد
مضامین فراگیر	بسترسازی برای پیشرفت علمی	پیوند حوزه و دانشگاه برای تولید علم	۱۱۶
		تلاش و برنامه‌ریزی برای تولید علم	۱۱۷
		افزایش بودجه تحقیق و پژوهش	۱۱۸
		افزایش بودجه علم و فناوری	۱۱۹
		اختصاص بودجه برای دستیابی به پیشرفت علمی	۱۲۰
		مصرف درست و برنامه‌ریزی شده بودجه پژوهش	۱۲۱
		برنامه‌ریزی برای دستیابی به علوم و فناوری‌های پیشرفته	۱۲۲
		برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی در حوزه علم و فناوری	۱۲۳
		حمایت از مالکیت فکری	۱۲۴
		تکمیل زیرساخت‌ها و قوانین و مقررات مربوط	۱۲۵
	معرفی و الگوسازی از نخبگان علمی و فرهنگی	الگوسازی از چهره‌های علمی متعهد و متخصص	۱۲۶
		احیاء تاریخ علمی و الگوسازی از مفاخر علمی و فرهنگی	۱۲۷
	رفع موانع پیشرفت علمی	تأکید بر عدم توقف شتاب علمی	۱۲۸
رفع موانع پیشرفت علمی		۱۲۹	
لزوم داشتن رویکرد علمی برای خشتی‌سازی تحریم‌ها		۱۳۰	
نفی ممانعت‌تراشی در مقابل پیشرفت علمی کشور		۱۳۱	
تأکید بر جبران عقب‌ماندگی‌های علمی		۱۳۲	
		ایجاد محیط آرام برای کار علمی	۱۳۳

جدول ۴. شبکه مضامین پایه، سازمان دهنده و فراگیر

مضامین فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه	کد	
	پرهیز از سیاسی کاری در دانشگاه	دانشگاهها		
		پرهیز از سیاست زدگی و سیاسی کاری در دانشگاهها	۱۳۴	
		پرهیز از حاشیه سازی و سیاست بازی در دانشگاهها	۱۳۵	
	مدیریت جهادی در تولید علم		مدیریت جهادی در عرصه علم	۱۳۶
			اولویت گذاری فعالیت های علمی	۱۳۷
			انجام کار علمی و تحقیق	۱۳۸
			دقت در کار علمی	۱۳۹
			تأثیر روحیه بسیجی بر جهاد علمی	۱۴۰
	استمرار و افزایش شتاب علمی		لزوم استمرار تلاش علمی	۱۴۱
			حفظ و افزایش شتاب در پیشرفت علمی	۱۴۲
			تأکید جدی بر تحرک و خیزش علمی	۱۴۳
			لزوم شتاب بیشتر در جهش علمی	۱۴۴
			لزوم همکاری مسئولین با نخبگان برای جهش علمی	۱۴۵
	انقلاب اسلامی موتور پیشران کشور در عرصه علم و فناوری		پیشرفت های علمی چشمگیر بعد از انقلاب اسلامی در زمینه های مختلف	۱۴۶
لزوم تبیین پیشرفت های علمی			۱۴۷	
نقش حیاتی نظام آموزش و پرورش		لزوم درک اهمیت آموزش و پرورش در پیشرفت همه جانبه	۱۴۸	
		تربیت نسل، یکی از وظایف آموزش و پرورش	۱۴۹	
	نفی برون سپاری نظام آموزشی	نفی برون سپاری نظام آموزش و پرورش	۱۵۰	
		نظارت بر مدارس غیردولتی	۱۵۱	
	توسعه و تقویت مراکز	تقویت مدارس دولتی	۱۵۲	

جدول ۴. شبکه مضامین پایه، سازمان دهنده و فراگیر

مضامین فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه	کد
لزوم تحول عمیق در نظام آموزش و پرورش	دولتی نظام آموزشی	توسعه و تقویت دانشگاه فرهنگیان و مراکز تربیت معلم	۱۵۳
		گزینش معلمان بر اساس شایستگی‌های علمی و عمومی	۱۵۴
	شایسته محوری در گزینش معلمان	رصد شایستگی‌های حرفه‌ای و عمومی معلمان در طول خدمت	۱۵۵
		تقویت کیفیت کتب درسی	توجه به کیفیت کتاب‌های درسی
	ذکر مفاهیم اسلامی در کتاب‌های درسی		۱۵۷
	استفاده از شیوه‌های جدید و جذاب در نگارش کتاب‌های درسی		۱۵۸
	معرفی الگوهای اسلامی - ایرانی در کتاب‌های درسی		۱۵۹
	تقویت مراکز فنی و حرفه‌ای	پرهیز از دانشگاه گرایی در آموزش و پرورش	۱۶۰
		تقویت هنرستان‌ها و مراکز فنی و حرفه‌ای	۱۶۱
	به‌روزرسانی و تعیین شاخص برای سند تحول	لزوم به‌روزرسانی سند تحول در آموزش و پرورش	۱۶۲
		تعیین شاخص‌های کمی و کیفی برای سند تحول	۱۶۳
	حمایت و برنامه‌ریزی برای اجرای سند تحول	برنامه‌ریزی برای اجرای سند تحول در آموزش و پرورش	۱۶۴
		لزوم آشنایی بدنه آموزش و پرورش با سند تحول	۱۶۵
		سند تحول، ابزار تحول عمیق در آموزش و پرورش	۱۶۶

جدول ۴. شبکه مضامین پایه، سازمان دهنده و فراگیر

مضامین فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه	کد
		لزوم اجرای کامل سند تحول	۱۶۷
		حمایت مالی از سند تحول در آموزش و پرورش	۱۶۸
		منع بدیل تراشی برای سند تحول	۱۶۹
		نفی سند ۲۰۳۰	۱۷۰
پژوهش محوری با رویکرد حل مسائل کشور	پژوهش محور بودن دانشگاه‌ها و مدیران	پژوهش محور بودن دانشگاه	۱۷۱
		اهتمام بر تحقیق و پژوهش در مراکز علمی	۱۷۲
		مدیریت پژوهش محور	۱۷۳
	پژوهش‌های مسئله محور	تأکید بر مسئله محور بودن فعالیت‌های علمی	۱۷۴
		اصلاح شاخص ارزیابی نخبگان از مقاله محوری به مسئله محوری	۱۷۵
		درگیر شدن دانشگاه با مسائل و چالش‌های کشور	۱۷۶
		حل عالمانه مسائل کشور	۱۷۷
		لزوم مسئله‌یابی و حل مسئله در دانشگاه‌ها	۱۷۸
	آموزش و پژوهش هدفمند و نیاز محور	نیازسنجی علمی در آموزش و پرورش و دانشگاه‌ها	۱۷۹
		تبیین نیازهای آموزشی و پژوهشی کشور به نخبگان	۱۸۰
		پژوهش‌های نیاز محور	۱۸۱
		هدفمندسازی تحقیقات دانشگاهی	۱۸۲
	آموزش و پژوهش باکیفیت و مبتکرانه	پرهیز از مقاله محوری بی‌هدف	۱۸۳
		تأکید بر کیفیت مقالات	۱۸۴
		تأکید بر کیفیت در دانشگاه‌ها	۱۸۵

جدول ۴. شبکه مضامین پایه، سازمان دهنده و فراگیر

کد	مضامین پایه	مضامین سازمان‌دهنده	مضامین فراگیر
۱۸۶	ثبت ابداعات		
۱۸۷	تهیه نقشه علمی جامع کشور	به‌روزرسانی و اجرای کامل نقشه جامع علمی کشور	لزوم تحول عمیق در نظام آموزش عالی
۱۸۸	روزآمدسازی نقشه جامع علمی کشور		
۱۸۹	گفتمان‌سازی برای عملیاتی‌کردن نقشه جامع علمی کشور		
۱۹۰	لزوم مطالعه سند جامع علمی توسط جامعه علمی برای اجرا		
۱۹۱	لزوم عملیاتی‌کردن نقشه جامع علمی کشور		
۱۹۲	ایجاد نظام مهندسی در نقشه علمی جامع کشور		
۱۹۳	ایجاد شبکه نظارت بر این نظام مهندسی		
۱۹۴	اهتمام دانشگاه‌ها برای تحقق کامل نقشه جامع علمی		
۱۹۵	لزوم توسعه در علوم انسانی، علوم پایه و تحقیقات بنیادی	لزوم توسعه و تحول علمی	
۱۹۶	اهمیت علوم انسانی		
۱۹۷	لزوم تحول بنیادین در علوم انسانی و جهت‌دهی به علوم طبیعی بر اساس مبانی قرآنی و جهان‌بینی الهی		
۱۹۸	لزوم تبعیت دانشگاه و وزارت‌خانه از شورای تحول		
۱۹۹	لزوم آمایش آموزش عالی	آموزش عالی مأموریت محور	
۲۰۰	تعیین مسئولیت و مأموریت دانشگاه‌ها در نقشه جامع علمی		
۲۰۱	بهینه‌سازی ساختار و عملکرد نظام		

جدول ۴. شبکه مضامین پایه، سازمان دهنده و فراگیر

مضامین فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه	کد	
	تناسب رشته‌های علمی با نیازها	آموزشی و تحقیقاتی		
		ایجاد توازن بین رشته‌های علمی	۲۰۲	
		ایجاد تناسب بین رشته‌های تحصیلی با نیاز کشور	۲۰۳	
نخبه‌پروری و جذب نخبگان	بسترسازی برای شناسایی و پرورش نخبگان	بسترسازی برای پرورش نخبگان	۲۰۴	
		شناسایی و پرورش استعداد‌های درخشان	۲۰۵	
		پیشگیری از مهاجرت نخبگان با ایجاد مشوق‌ها	۲۰۶	
		ایجاد امکانات تحقیقاتی برای نخبگان	۲۰۷	
		ایجاد مراکزی برای استعداد‌های درخشان	۲۰۸	
	سرمایه‌گذاری برای نخبه‌پروری و جهش علمی نخبگان	اولویت سرمایه‌گذاری برای علم و فناوری و نخبه‌پروری	اولویت سرمایه‌گذاری برای علم و فناوری و نخبه‌پروری	۲۰۹
			سرمایه‌گذاری بخش دولتی و خصوصی برای پیشرفت علمی	۲۱۰
			سرمایه‌گذاری مادی و معنوی برای جهش علمی نخبگان	۲۱۱
	داشتن رویکرد نخبه‌پروری	تقویت رویکرد نخبه‌پروری	تقویت رویکرد نخبه‌پروری	۲۱۲
			افزایش برنامه‌ریزی شده دانشجویان تحصیلات تکمیلی	۲۱۳
			معرفی و الگوسازی از نخبگان علمی متعهد و موفق	۲۱۴
	اهمیت کارکردی نخبگان	نخبگان یکی از مهم‌ترین ثروت‌های انسانی کشور	نخبگان یکی از مهم‌ترین ثروت‌های انسانی کشور	۲۱۵
			نخبگان و دانشگاه، جزو ارکان پیشرفت کشور	۲۱۶

جدول ۴. شبکه مضامین پایه، سازمان دهنده و فراگیر

مضامین فراگیر	مضامین سازمان‌دهنده	مضامین پایه	کد	
		نخبگان و دانشگاه مانع سلطه علمی بیگانه	۲۱۷	
		نخبگان دانشگاهی مایه آبروی کشور	۲۱۸	
	حمایت و صیانت از نخبگان	لزوم تشکیل بنیاد نخبگان و معاونت علم و فناوری ریاست‌جمهوری	۲۱۹	
		تکریم نخبگان علمی	۲۲۰	
		نخبه باوری	۲۲۱	
		تأمین امنیت فیزیکی و نرم‌افزاری نخبگان	۲۲۲	
		صیانت از نخبگان در مقابل نفوذ دشمن	۲۲۳	
		تقویت هویت ملی و آرمان‌خواهی در نخبگان	۲۲۴	
		لزوم مقابله با جریان بدخواه جنبش علمی	۲۲۵	
		لزوم مقابله مسئولان با عوامل دلسرد و ناامیدکننده نخبگان	۲۲۶	
		لزوم حمایت مسئولان از نخبگان و تیزهوشان	۲۲۷	
		شناسایی و جذب نخبگان قبل از دیگران	۲۲۸	
		جلب رضایت نخبگان	ایجاد امکان اشتغال و تحقیق برای نخبگان	۲۲۹
			انقلاب اسلامی زمینه‌ساز فعالیت نخبگان	۲۳۰
	ایجاد امید در نخبگان و پرهیز از ناامیدسازی با ارائه تحلیل‌های واقع‌بینانه		۲۳۱	

جدول ۴. شبکه مضامین پایه، سازمان دهنده و فراگیر

کد	مضامین پایه	مضامین سازمان دهنده	مضامین فراگیر
۲۳۲	استفاده از ظرفیت‌های علمی ایرانیان مقیم خارج	استفاده از ظرفیت نخبگان داخلی و خارجی	
۲۳۳	جذب متخصصان و محققان برجسته سایر کشورها		
۲۳۴	استفاده از توانمندی‌های نخبگان		
۲۳۵	استفاده از توان نخبگان علمی برای اداره کشور		
۲۳۶	لزوم معرفی ظرفیت‌های عظیم کشور به نخبگان		
۲۳۷	اهمیت کار فرهنگی درست در بنیاد نخبگان	انتظارات از بنیاد نخبگان و معاونت علم و فناوری ریاست جمهوری	
۲۳۸	لزوم انجام درست وظایف در بنیاد نخبگان و معاونت علم و فناوری ریاست جمهوری		
۲۳۹	مسئولیت مهم بنیاد نخبگان و معاونت علم و فناوری در پیشرفت‌های علمی		
۲۴۰	لزوم کار و تلاش نخبگان در کنار استعداد خدادادی	انتظارات از نخبگان، بنیاد نخبگان و معاونت علم و فناوری	
۲۴۱	لزوم نگاه عالمانه و حکیمانه به مفهوم نخبگی		
۲۴۲	دانشگاه، محل جوش جریان علم و آرمان‌گرایی		
۲۴۳	لزوم در خدمت جامعه بودن نخبگان		
۲۴۴	احساس مسئولیت و شکرگزاری عملی از سوی نخبگان		
۲۴۵	پیگیری پیشرفت و عقلانیت علمی		
۲۴۶	داشتن روحیه جهادی		

جدول ۴. شبکه مضامین پایه، سازمان دهنده و فراگیر

مضامین فراگیر	مضامین سازمان‌دهنده	مضامین پایه	کد
انتظارات از نخبگان و دانشگاهیان	انتظارات از نخبگان و دانشگاهیان	مانع‌زدایی از موانع فرهنگی	۲۴۷
		پرهیز از غرور و خودبرتربینی و طلبکاری	۲۴۸
		پرهیز از سرگرمی‌های زائد	۲۴۹
		پرهیز از ناامیدی	۲۵۰
		لزوم مقابله نخبگان با سیاه‌نمایی و تصویرسازی غلط دشمن	۲۵۱
		تلاش علمی همراه با معنویت و اخلاق، شرط نخبگی	۲۵۲
		اهمیت بازگشت نخبگان و خدمت به کشور	۲۵۳
		صرف توانایی‌های نخبگان در خدمت حل مسائل کشور	۲۵۴
		عدم غفلت نخبگان از توانایی‌های خود	۲۵۵
		عدم غفلت نخبگان از ظرفیت‌های کشور	۲۵۶
		عدم غفلت نخبگان از دشمن	۲۵۷
		عدم ارباب نخبگان از پیشرفت‌های علمی غرب	۲۵۸
تعامل و هم‌افزایی علمی	تعامل فعال با مراکز علمی جهان	تعامل فعال با مراکز علمی جهان با تحکیم استقلال کشور	۲۵۹
		رویکرد استقلال در فناوری همراه با تعامل علمی	۲۶۰
		تقویت شبکه‌های ارتباطی بین مراکز علمی و دانشمندان	۲۶۱
		اهتمام بر انتقال فناوری	۲۶۲
		تأکید بر فراگیری علم و فناوری از	۲۶۳

جدول ۴. شبکه مضامین پایه، سازمان دهنده و فراگیر

مضامین فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه	کد	
	استفاده از تجارب علمی دیگران همراه با روح معنویت و دانش افزایی	دیگران		
		انتقال تجارب علمی به نسل جوان	۲۶۴	
		استفاده از تجارب علمی دیگران با حفظ روحیه استغناء	۲۶۵	
		استفاده از تجارب علمی دیگران همراه با دانش افزایی و روح معنویت	۲۶۶	
	ارتباط دانشگاه با صنعت برای تبدیل علم به فناوری	تبدیل علم به فناوری برای استفاده در صنعت	۲۶۷	
		لزوم ارتباط دانشگاه با صنعت	۲۶۸	
		نفی مونتاژکاری	۲۶۹	
		تبدیل رویکرد از مونتاژکاری به نوآوری در صنعت	۲۷۰	
	صنعت و اقتصاد دانش بنیان	بستر سازی برای تولید و اقتصاد دانش بنیان	تقویت فرهنگ کسب و کار دانش بنیان	۲۷۱
			نقش دانشگاه در اقتصاد مقاومتی و دانش بنیان	۲۷۲
			استفاده از ابزارهای جدید علمی	۲۷۳
			نقش و اهمیت شرکت های دانش بنیان	۲۷۴
			برنامه ریزی و اولویت گذاری برای شرکت های دانش بنیان	۲۷۵
			ایجاد اقتصاد دانش بنیان	۲۷۶
			لزوم تولید دانش بنیان	۲۷۷
			لزوم تجاری سازی محصولات دانش بنیان	۲۷۸
			ساختار سازی برای جلب مشارکت مردمی در شرکت های دانش بنیان	۲۷۹
استاندارد سازی شرکت های دانش بنیان و جلوگیری از دلالت بازی	۲۸۰			

جدول ۴. شبکه مضامین پایه، سازمان دهنده و فراگیر

مضامین فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه	کد
	حمایت و تقویت شرکت‌های دانش بنیان	توسعه و تقویت تولیدات شرکت‌های دانش بنیان	۲۸۱
		حمایت از تولید و صادرات محصولات دانش بنیان	۲۸۲
		پیشگیری از واردات تولیدات مشابه شرکت‌های دانش بنیان	۲۸۳
		استفاده از تولید داخلی	۲۸۴
کسب مرجعیت علمی در جهان	ارتقا جایگاه علمی کشور	لزوم حفظ شهرت و اعتبار علمی	۲۸۵
		ارتقا جایگاه جهانی و تبدیل ایران به قطب علمی جهان اسلام	۲۸۶
		برنامه‌ریزی برای کسب جایگاه اول علمی در منطقه	۲۸۷
		لزوم داشتن سهم عمده در بنای علمی دنیا	۲۸۸
	عبور از مرزهای دانش در چشم‌انداز تمدنی	پیشتازی در تولید علوم و کشفیات جدید	۲۸۹
		فتح قله‌های علمی	۲۹۰
		خط‌شکنی علمی و عبور از مرزهای دانش کنونی	۲۹۱
		تأکید بر شکستن مرز دانش	۲۹۲
		عبور از مرز دانش جهانی در چشم‌انداز تمدن نوین اسلامی	۲۹۳
		تبدیل ایران به مرکز ثبت مقالات علمی	۲۹۴
	بسترسازی و هدف‌گذاری برای کسب مرجعیت علمی	لزوم پیشرفت و خط‌شکنی علمی	۲۹۵
		لزوم پیش‌گامی در علم	۲۹۶
		احساس نیاز و توان برای مرجعیت علمی	۲۹۷

جدول ۴. شبکه مضامین پایه، سازمان دهنده و فراگیر

مضامین فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه	کد
		هدف‌گذاری برای تبدیل ایران به مرجع علمی و فناوری در جهان	۲۹۸
		ایجاد زمینه برای کسب مرجعیت علمی در جهان	۲۹۹
		کسب مرجعیت علمی در جهان	۳۰۰

همان‌طور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، پس از تحلیل داده‌ها و طی مراحل کدگذاری، در شبکه مضامین ۳۰۰ مضمون پایه، ۷۹ مضمون سازمان‌دهنده و ۱۹ مضمون فراگیر از بیانات امام خامنه‌ای استخراج و این یافته‌ها، در سه بُعد مبانی، الزامات و نتایج دسته‌بندی شد (نمودار ۱). در ادامه مؤلفه‌های هر یک از این ابعاد تبیین می‌شود.

مبانی

ارزش و اهمیت علم: از منظر امام خامنه‌ای، علم فی‌نفسه دارای ارزش و یکی از شاخص‌های تعالی است و دانایی، توانایی است (۱۳۷۹/۰۹/۱۲، ۱۳۹۷/۱۱/۲۲، ۱۳۸۷/۰۶/۵).

تکریم علم و معلم در اسلام: امام خامنه‌ای معتقدند دین اسلام بزرگ‌ترین مشوق علم است و مسلمانان طی قرن‌های متمادی، پرچم‌دار علم و دانش و پیشرفت‌های علمی در جهان بودند. ایشان جداکردن دین و معنویت و اخلاق از علم و فناوری را مردود دانسته و معتقدند مبانی پیشرفت در تمدن اسلامی، ایمان و فرهنگ توحیدی است. معلمی یک کار مقدس و شغل انبیاست و تکریم و احترام به معلم و استاد یکی از بزرگ‌ترین تعالیم تربیت اسلامی است و فرمودند، باید در ذهن جامعه جایفتد که معلم یک مرجع و شخصیت والاست. ایشان هزینه‌کردن برای معلم را از وظایف مسئولان و دولت و سرمایه‌گذاری دانستند و فرمودند قدرت، اعتبار و آبروی کشور بیش از هر چیز وابسته به نیروی انسانی است و معلمان هستند که سازنده نسل آینده و نیروی انسانی آن هستند (۱۳۹۶/۰۲/۱۷، ۱۳۹۷/۰۲/۱۹، ۱۳۹۴/۰۴/۱۳، ۱۳۸۷/۰۹/۲۴، ۱۳۷۸/۰۷/۰۶، ۱۳۶۹/۰۷/۰۴ و ۱۳۸۴/۰۲/۱۹).

علم توأم با معنویت، پایه تمدن اسلامی: از منظر امام خامنه‌ای، هدف نهائی جمهوری اسلامی، تشکیل امت واحده اسلامی و ایجاد تمدن نوین اسلامی بر پایه دین، عقلانیت، علم و اخلاق است و علم ارزش‌گرا و اخلاق‌مدار، یکی از عناصر و مؤلفه‌های تمدن نوین اسلامی و حیات طیبه است (۱۳۷۶/۰۶/۱۹، ۱۳۹۰/۰۶/۲۶، ۱۳۹۲/۰۶/۰۴ و ۱۳۹۸/۰۶/۲۷، ۱۳۸۹/۰۴/۲۴، ۱۳۸۲/۰۲/۲۲، ۱۳۹۲/۰۲/۰۹). **علم اخلاق‌مدار و عدالت‌محور:** از دیدگاه امام خامنه‌ای، علم‌عاری از ارزش و اخلاقیات مردود است و علم باید مبتنی بر اخلاق و معنویت و عدالت باشد تا برای بشریت مفید واقع شود. ایشان سوءاستفاده غرب از علم و فناوری را مذموم و هدف از فراگیری علم را خدمت برای معنویت،

پیشرفت فضائل انسانی و دفاع حقیقی از حقوق انسان دانستند (۱۳۸۴/۰۲/۱۹)،
۱۳۸۵/۶/۲۵، ۱۳۸۵/۸/۲۰ و ۱۳۸۷/۶/۵ و ۱۳۹۲/۱۲/۲۰، ۱۳۹۷/۱۱/۲۴ و ۱۳۸۸/۱۱/۱۳).

تعلیم و تربیت متعالی: امام خامنه‌ای ضمن تأکید بر تعلیم و تربیت اخلاقی و معنوی در مدارس و دانشگاه‌ها، بر تربیت جوانان با هویت اسلامی، ایرانی و انقلابی، سبک زندگی اسلامی، با روحیه تعاون، همکاری اجتماعی، نظم و قانون‌گرایی، دارای روح مطالعه، فعالیت‌های جهادی؛ مبارزه با آسیب‌های اجتماعی تأکید کردند. (۱۳۹۳/۴/۱۱، ۱۴۰۲/۲/۱۲، ۱۴۰۲/۲/۲۱، ۱۴۰۱/۲/۲۱).

علم نافع و کاربردی: امام خامنه‌ای با تفکیک بین علم نافع و علم غیر نافع بر علم نافع، مهارت‌محور و آموزش‌های فنی و حرفه‌ای سفارش و فرمودند علم مجرد و محفوظات، فایده‌ای ندارد و علم باید به تولید فناوری در صنعت و توسعه کشور منجر و با نیازسنجی علمی، نیاز امروز و آینده کشور تأمین شود (۱۴۰۱/۲/۲۱، ۱۳۹۴/۸/۲۰، ۱۳۸۵/۱/۱، ۱۳۹۳/۶/۲۹، ۱۴۰۲/۲/۱۲).

نتایج

عزت و اقتدار و

پیشرفت همه جانبه

کشور:

- عامل عزت و اقتدار
- عامل پیشرفت همه جانبه

آینده روشن:

- پیشرفت های علمی امیدبخش
- توانمندی های کشور

کسب مرجعیت علمی در جهان:

- ارتقا جایگاه علمی کشور
- عبور از مرزهای دانش
- در چشم انداز تمدنی
- هدفگذاری برای کسب مرجعیت علمی
- کسب مرجعیت علمی در جهان

الزامات

تولید علم در چشم انداز علمی تمدن ساز (افق علمی وسیع و تمدن ساز، تولید علم تمدن ساز در دانشگاه، آینده نگری و برنامه ریزی برای چشم انداز علمی تمدن ساز)

تولید علم و جهاد علمی مستمر، پرشتاب و تمدن ساز (مجاهدت علمی و عملی، گفتمان سازی و جریان سازی برای جهاد علمی، تلاش علمی، مسئولیت همگانی، تولید علم و نظریه تمدن ساز، استعانت از خدا ضمن تقویت تلاش علمی، بستر سازی برای پیشرفت علمی، الگوسازی از نخبگان علمی و فرهنگی، رفع موانع پیشرفت علمی، پرهیز از سیاسی کاری در دانشگاه، مدیریت جهادی در تولید علم، استمرار و افزایش شتاب علمی، تبیین دستاوردهای جهاد علمی)

لزوم بومی سازی و خودکفایی و خودباوری علمی (تولید علم و بومی سازی آن، بنفشی وابستگی علمی، خودباوری علمی، معرفی و استفاده از ظرفیتها و فرصتها، تقویت روحیه ما میتوانیم)

ایجاد امید به آینده روشن (ایجاد روحیه امیدواری با تبیین

پیشرفت های علمی امیدبخش و توانمندی های کشور)

نوآوری و خلاقیت علمی (خلاقیت و نوآوری در تولید علم و فناوری، حمایت از نوآوری، تاکید بر فناوری های جدید)

لزوم تحول عمیق در نظام آموزش و پرورش (نقش حیاتی نظام آموزش و پرورش، نفی برون سپاری نظام آموزشی، توسعه و تقویت مراکز دولتی نظام آموزشی، شایسته محوری در گزینش معلمان، تقویت کیفیت کتب درسی، تقویت مراکز فنی و حرفه ای، به روز رسانی و تعیین شاخص برای سند تحول، حمایت و برنامه ریزی برای اجرای سند تحول، نفی سند ۲۰۳۰)

لزوم تحول عمیق در نظام آموزش عالی (به روز رسانی و اجرای کامل نقشه جامع علمی کشور، لزوم توسعه و تحول علمی، آموزش عالی ماموریت محور، تناسب رشته های علمی با نیازها)

پژوهش محوری با رویکرد حل مسائل کشور (پژوهش محور بودن دانشگاه ها و مدیران، پژوهش های مسئله محور، آموزش و پژوهش هدفمند و نیاز محور، آموزش و پژوهش با کیفیت و مبتکرانه)

نخبه پروری و جذب نخبگان (بستر سازی و سرمایه گذاری برای پرورش استعدادها، داشتن رویکرد نخبه پروری، تکریم و حمایت از نخبگان، جلب رضایت نخبگان، استفاده از ظرفیت نخبگان)

انتظارات از نخبگان و بنیاد نخبگان (انتظارات از بنیاد نخبگان و معاونت علم و فناوری ریاست جمهوری، انتظارات از نخبگان ودانشگاهیان)

تعامل و هم افزایی علمی (تعامل با مراکز علمی جهان، استفاده از تجارب علمی دیگران همراه با روح معنویت ودانش افزایی)

مبانی

ارزش و اهمیت علم:

- ارزش علم

تکریم علم و معلم در اسلام:

- تکریم مقام معلم
- اسلام مشوق علم
- رابطه علم و ایمان
- رابطه علم و دین

علم توأم با معنویت،

پایه تمدن اسلامی:

- علم اخلاق گرا، از مبانی تمدن اسلامی
- علم ارزش گرا، پایه تمدن اسلامی و حیات طیبه

علم اخلاق مسدار و

عدالت محور:

- الگوی پیشرفت ایرانی - اسلامی
- علم مبتنی بر اخلاق، عدالت و معنویت

تعلیم و تربیت متعالی:

- تعلیم و تربیت مبتنی بر اخلاق و معنویت
- تعلیم و تربیت با سبک زندگی و هویت اسلامی و ایرانی

علم نافع و کاربردی:

- علم نافع
- علم مهارت محور

نمودار ۱. ابعاد و مولفه های جهاد علمی از دیدگاه امام خامنه ای مبتنی بر تحلیل مضمون و شبکه مضامین (بر اساس یافته های پژوهش)

الزامات

داشتن چشم انداز علمی تمدن ساز: امام خامنه ای با تأکید بر علم و پژوهش به عنوان یکی از محورها و سرفصل های مهم در بیانیه گام دوم انقلاب، بر آرمان گرایی در علم، داشتن همت بلند و افق علمی وسیع و تمدن ساز، توصیه و بر آینده نگری و برنامه ریزی برای چشم انداز علمی تمدن نوین اسلامی، رسیدن به قله های علمی و دانشگاه تمدن ساز تأکید فرمودند (۱۳۹۷/۱۱/۲۲، ۱۳۹۵/۳/۲۹، ۱۴۰۰/۸/۲۶، ۱۳۹۷/۲/۱۹، ۱۳۹۱/۵/۱۶).

تولید علم و جهاد علمی مستمر، پرشتاب و تمدن ساز: امام خامنه ای، جهاد علمی را یکی از بزرگ ترین فرائض دانستند و ضمن ابلاغ سیاست های کلی علم و فن آوری، جهاد مستمر علمی با هدف کسب مرجعیت علمی و فناوری در جهان را به عنوان یکی از اصول راهبردی تعیین و به دستگاه های مربوطه ابلاغ فرمودند. ایشان در این راستا بر مجاهدت و تحرک علمی، گفتمان سازی و جریان سازی برای جهاد علمی، تلاش علمی به عنوان مسئولیت همگانی، تولید علم و نظریه تمدن ساز، استعانت از خدا ضمن تقویت تلاش علمی، بستر سازی برای پیشرفت علمی، الگو سازی از نخبگان علمی و فرهنگی، رفع موانع پیشرفت علمی، پرهیز از سیاسی کاری در دانشگاه، مدیریت جهادی در تولید علم، افزایش شتاب و جهش علمی و لزوم تبیین دستاوردهای جهاد علمی تأکید و انقلاب اسلامی را موتور پیشران کشور در عرصه علم و فناوری دانستند و در بیانیه گام دوم انقلاب (۱۳۹۷/۱۱/۲۲) به عنوان مطالبه عمومی از جوانان خواستند که این راه را با احساس مسئولیت بیشتر و همچون یک جهاد در پیش گیرند. امام خامنه ای مدیریت جهادی برای جهاد علمی در دانشگاه ها را لازم و سیاسی کاری و سیاست زدگی در دانشگاه ها را مانع حرکت علمی و سم مهلک دانستند (۱۳۷۸/۷/۶، ۱۳۹۳/۶/۲۹، ۱۳۷۸/۹/۱۳، ۱۴۰۲/۸/۲۸، ۱۴۰۲/۹/۸، ۱۳۹۳/۴/۱۳، ۱۱/۷/۱۳، ۲۲/۱۱/۱۹، ۱۳۸۷/۰۷/۰۳، ۱۳۹۲/۵/۱۵، ۱۳۷۸/۷/۶، ۱۳۸۵/۱/۱، ۱۳۸۷/۰۷/۰۳، ۱۳۹۲/۱۱/۱۳، ۱۳۹۱/۶/۵، ۱۳۸۳/۲۲، ۱۳۸۱/۱۲/۶، ۱۳۸۵/۱/۱، ۱۳۸۸/۶/۱۱، ۱۳۹۲/۰۵/۱۵، ۱۳۹۲/۰۶/۱۱، ۱۳۹۶/۰۴/۱۳).

ایجاد امید، خودباوری و خودکفایی علمی: امام خامنه‌ای با وجود تأکید بر استفاده از تجارب علمی دیگران، معتقدند، رویکرد مصرف‌کنندگی علم باید به رویکرد تولید علم تبدیل شود و با تأکید بر آزادفکری فرمودند، نباید در مسئله علم، واگن خودمان را به لوکوموتیو غرب ببندیم؛ جوان باید در خود دانایی را به وجود بیاورد. دانایی، فقط علم آموختن نیست؛ دانایی به اندیشمندی هم ارتباط پیدا می‌کند. ایشان با نفی وابستگی و تقلید کورکورانه از مبانی فلسفی و اخلاقی غرب، علم ترجمه‌ای محض را مردود دانسته و بر علم آفرینی و بومی‌سازی علم و فناوری و پرهیز از مصرف‌گرایی علمی تأکید دارند. ایشان خودباوری علمی، ایجاد روحیه امیدواری، اعتمادبه‌نفس و روحیه "ما می‌توانیم" برای پیشرفت علمی ضروری دانستند و (۱۳۸۰/۲/۱۲، ۱۳۸۲/۲/۲۲، ۱۳۷۹/۰۷/۱۴، ۱۳۸۰/۲/۱۲، ۱۳۸۴/۰۲/۱۹، ۱۳۷۹/۰۷/۱۴، ۱۳۸۷/۰۷/۰۳، ۱۳۸۳/۱۲/۵، ۱۳۹۷/۳/۱۳۹۶، ۲۰/۷/۲۶، ۱۳۸۷/۰۷/۰۳، ۱۳۸۳/۱۲/۵).

ایجاد امید به آینده روشن: امام خامنه‌ای با تأکید بر سابقه و تاریخ علمی، استعداد و هوش بالای متوسط جهانی جوانان کشور، امکانات، ظرفیت‌ها و منابع انسانی و طبیعی در کشور، معرفی ظرفیت‌ها و فرصت‌ها و بسترسازی برای استفاده از آنها توسط مسئولین فرمودند امکانات نرم‌افزاری، نیروی انسانی خلاق، جوان‌های پُرانگیزه، ظرفیت‌های علمی و فناوری و فکرهای نو داریم؛ ظرفیت‌های عظیم انسانی و طبیعی وجود دارد و این امکانات می‌تواند در خدمت پیشرفت علم و فناوری قرار بگیرد. درحالی‌که بسیاری از این ظرفیت‌ها با غفلت دست‌اندرکاران تاکنون بی‌استفاده یا کم‌استفاده مانده است، می‌توانیم با استفاده از این ظرفیت‌ها عالم‌آفرینی کنیم؛ همان‌طور که توانستیم به غنی‌سازی ۲۰ درصد اورانیوم دست پیدا کنیم (۸۲/۲/۲۲، ۱۳۸۷/۹/۲۴، ۱۳۹۷/۱۱/۲۲، ۱۴۰۲/۷/۲۵، ۱۴۰۲/۱/۱۵).

نوآوری و خلاقیت علمی: امام خامنه‌ای یکی از وظایف مهم دانشگاه‌ها را نواندیشی علمی دانستند و با تأکید بر خلاقیت و نوآوری در تولید علم و فناوری، نوآوری نظام‌مند، حمایت از نوآوری، فناوری‌های جدید، شجاعت علمی، کار جمعی و وجدان کاری، توسعه نوآوری و نظریه‌پردازی معتقدند، محیط علمی در عین حال که از دانش پیشرفته جهان استفاده می‌کند، باید متکی به خود، مبتکر، خلاق و کاوشگر باشد (امام خامنه‌ای: ۱۳۹۳/۶/۲۹، ۱۳۸۹/۶/۱۴، ۱۳۸۸/۳/۱۴، ۱۳۷۹/۱۲/۹، ۱۳۷۸/۳/۱۲، ۱۴۰۰/۸/۲۶، ۱۳۸۲/۸/۸ و ۱۴۰۰/۸/۲۶).

لزوم تحول عمیق در نظام آموزش و پرورش: امام خامنه‌ای با عنایت به نقش حیاتی

نظام آموزش و پرورش در تربیت نسل جوان و پیشرفت علمی کشور، تحول عمیق در نظام آموزش و پرورش را ضروری دانستند و بر نفی برون‌سپاری مطلق نظام آموزشی، توسعه و تقویت مدارس دولتی، نظارت بر مدارس غیردولتی، توسعه و تقویت دانشگاه فرهنگیان و مراکز تربیت معلم، شایسته محوری در گزینش معلمان بر اساس شایستگی‌های علمی و عمومی و رصد این شایستگی‌ها در طول خدمت، تقویت کیفیت کتب درسی، ذکر مفاهیم اسلامی و معرفی الگوهای اسلامی-ایرانی در کتاب‌های درسی و استفاده از شیوه‌های جدید و جذاب در نگارش کتاب‌ها، تقویت هنرستان‌ها و مراکز فنی و حرفه‌ای، پرهیز از دانشگاه‌گرایی در آموزش و پرورش، به‌روزرسانی و تعیین شاخص برای سند تحول آموزش و پرورش، لزوم آشنایی بدنه آموزش و پرورش با سند تحول، حمایت و برنامه‌ریزی جدی برای اجرای کامل سند تحول تأکید و سند ۲۰۳۰ و هرگونه بدیل تراشی برای سند تحول را نفی کردند (۱۳۹۷/۲/۱۹، ۱۳۹۶/۲/۱۷، ۱۴۰۱/۲/۲۱، ۱۴۰۲/۲/۱۳۹۶، ۱۲/۲/۱۷)

لزوم تحول عمیق در نظام آموزش عالی: امام خامنه‌ای با عنایت به اهمیت و حساسیت

نقش و جایگاه آموزش عالی در پیشرفت و جهاد علمی، تحول عمیق در نظام آموزش عالی را لازم دانستند و برای این منظور بر لزوم تهیه نقشه جامع علمی کشور از سال ۱۳۸۷ تأکید و بر ارتقاء مستمر شاخص‌ها و روزآمدسازی نقشه جامع علمی کشور با توجه به تحولات علمی و فنی در منطقه و جهان، لزوم مطالعه سند جامع علمی توسط جامعه علمی، ایجاد نظام مهندسی در نقشه علمی جامع کشور و ایجاد شبکه نظارت بر این نظام مهندسی و گفتمان‌سازی برای عملیاتی کردن پافشاری کردند. ایشان ضمن تأکید بر اهمیت و لزوم تحول در علوم انسانی و جهت‌دهی به اهداف و مبانی علوم انسانی و طبیعی بر اساس مبانی قرآنی و جهان‌بینی الهی، توسعه علوم پایه و تحقیقات بنیادی، در راستای ایجاد تحول در نظام آموزش عالی کشور، آموزش عالی ماموریت محور، آمایش آموزش عالی، تعیین سهم و مسئولیت دانشگاه‌ها در نقشه جامع علمی، بهینه‌سازی عملکرد و ساختار نظام آموزشی و تحقیقاتی کشور، ایجاد توازن بین رشته‌های علمی، ایجاد تناسب بین رشته‌های تحصیلی با نیاز کشور و تبعیت دانشگاه و وزارت از شورای تحول را لازم دانستند. (۱۳۸۸/۷/۲۸، ۱۳۸۷/۹/۲۴)

۴/۱۱، ۱۳۹۳/۶/۲۹، ۱۳۹۴/۸/۲۰، ۱۳۹۴/۴/۱۳، ۱۳۹۷/۳/۲۰، ۱۳۹۴/۴/۱۳، ۱۳۹۳/۷/۱۳۹۳، ۳۰/۶/۲۹
 ۱۴۰۲/۲/۱۲، ۱۴۰۲/۸/۲۸، ۱۴۰۲/۷/۲۵، ۱۴۰۱/۷/۲۷، ۱۴۰۰/۸/۲۶، ۱۴۰۲/۱/۲۱، ۱۳۹۸/۲/۱۸، ۱۳۹۳

هدفمندسازی پژوهش‌ها: امام خامنه‌ای ضمن تأکید بر توسعه تحقیق و پژوهش، معتقدند که دانشگاه‌ها و مراکز علمی باید با مسائل و چالش‌های کشور درگیر و دنبال حل عالمانه مسائل و مشکلات باشند و برای این منظور بر لزوم پژوهش محور و مسئله‌محور بودن فعالیت‌ها و مدیریت جامعه علمی، نیازسنجی علمی، مسئله‌یابی و حل مسئله در دانشگاه‌ها، تبیین نیازهای پژوهشی کشور به نخبگان و انجام پژوهش‌های نیاز محور، هدفمندسازی تحقیقات دانشگاهی، پرهیز از مقاله محوری بی‌هدف، افزایش کیفیت مقالات و پژوهش‌های مبتکرانه با ثبت ابداع، تأکید و افزایش کیفیت در دانشگاه‌ها و اصلاح شاخص و ارزیابی نخبگان از مقاله محوری به مسئله‌محوری خواستار شدند (۱۳۹۶/۷/۲۶، ۱۳۹۲/۵/۱۵، ۱۳۹۴/۸/۲۰، ۱۳۸۸/۷/۲۸، ۱۳۸۸/۶/۸، ۱۳۸۷/۹/۲۴، ۱۳۸۵/۳/۱۴) ۱۴۰۲/۱/۱۴۰۲، ۲۱/۲/۱۲، ۱۴۰۲/۷/۲۵، ۱۴۰۱/۷/۲۷، ۱۴۰۰/۸/۲۶، ۱۳۹۷/۳/۱۳۹۴، ۲۰/۴/۱۳ (۱۴۰۲/۸/۲۸،

نخبه پروری و جذب نخبگان: امام خامنه‌ای بر لزوم تقویت رویکرد نخبه پروری از طریق ایجاد مراکز و بستر سازی برای پرورش استعدادها درخشان، سرمایه گذاری مادی و معنوی برای نخبه پروری و جهش علمی نخبگان، افزایش برنامه ریزی شده دانشجویان تحصیلات تکمیلی، معرفی و الگوسازی از نخبگان علمی متعهد و موفق مانند شهید چمران، شهید تهرانی مقدم، مرحوم کاظمی آشتیانی، شهید مجید شهریاری، شهید رضایی نژاد، شهید احمدی روشن تأکید فرمودند. ایشان با یادآوری اهمیت کارکردی نخبگان بر لزوم تکریم نخبگان علمی، نخبه باوری و حمایت و صیانت از آن‌ها تأکید و فرمودند، بهترین مشوق برای گسترش علم، تکریم دارنده علم است. ایشان نخبگان و دانشگاه را جزو ارکان پیشرفت کشور دانسته و از نخبگان به عنوان یکی از مهم‌ترین ثروتهای انسانی، مایه آبروی کشور و مانع سلطه علمی بیگانه یاد کردند و تشکیل بنیاد نخبگان و معاونت علم و فناوری ریاست جمهوری را ضروری دانستند. امام خامنه‌ای در این راستا بر تامین امنیت فیزیکی و نرم افزاری نخبگان، صیانت از آنها در مقابل نفوذ دشمن، تقویت هویت ملی و آرمانخواهی در نخبگان، لزوم مقابله با جریانی که با جنبش علمی بدخواهانه رفتار می‌کند، لزوم مقابله مسئولان با عوامل دلسردکننده نخبگان و ایجاد امکان اشتغال و تحقیق برای نخبگان تأکید فرمودند. امام خامنه‌ای برای حفظ و جذب

نخبگان، جلب رضایت و استفاده از ظرفیت نخبگان را لازم دانستند و در این راستا، ایجاد زمینه فعالیت برای نخبگان، ایجاد امید در نخبگان و پرهیز از ناامیدسازی آنها با ارائه تحلیل های واقع بینانه، استفاده از ظرفیت های علمی ایرانیان مقیم خارج، جذب متخصصان و محققان برجسته سایر کشورها، استفاده از توانمندی های نخبگان علمی برای اداره کشور و معرفی ظرفیت های عظیم کشور به نخبگان را لازم دانستند (۱۳۸۷/۷/۳، ۱۳۹۴/۷/۲۲، ۱۳۹۵/۷/۲۸، ۱۳۹۵/۷/۱۷، ۱۳۹۸/۷/۱۷، ۱۳۹۶/۷/۲۶، ۱۳۹۷/۲/۱۹، ۱۳۹۷/۷/۲۵، ۱۳۸۷/۹/۲۴، ۱۴۰۲/۱/۲۱، ۱۳۹۴/۴/۱۳، ۱۳۸۳/۷/۵، ۱۳۸۹/۷/۱۴، ۱۳۹۳/۶/۱۳۷۹، ۲۹/۰۷/۱۴۰۰، ۱۹/۸/۲۶، ۱۳۹۳/۶/۲۹، ۱۳۹۳/۷/۳۰، ۱۳۹۳/۷/۲۲، ۱۳۹۷/۱۱/۲۲، ۱۳۹۶/۷/۲۶، ۱۳۹۶/۷/۲۷، ۱۴۰۱/۷/۲۷، ۱۴۰۲/۱/۲۱، ۱۴۰۲/۷/۲۵، ۱۴۰۲/۷/۲۶).

انتظارات از نخبگان و بنیاد نخبگان: امام خامنه ای ضمن تأکید بر حمایت همه جانبه مسئولان از نخبگان و سرمایه های علمی کشور، انتظارات خود را از نخبگان و دانشگاهیان، بنیاد نخبگان و معاونت علم و فناوری ریاست جمهوری بیان فرمودند.

ایشان در این راستا، بر اهمیت کار فرهنگی درست و مانع زدایی از موانع فرهنگی در بنیاد نخبگان و دانشگاه ها، انجام درست وظایف و مسئولیت ها در بنیاد نخبگان و معاونت علم و فناوری ریاست جمهوری، کار و تلاش نخبگان در کنار استعداد خدادادی، نگاه عالمانه و حکیمانه به مفهوم نخبگی، احساس مسئولیت، شکرگزاری عملی و در خدمت جامعه بودن نخبگان، عقلانیت علمی، روحیه جهادی، پرهیز از غرور، خودبرتربینی، طلبکاری، سرگرمی های زائد و ناامیدی، مقابله نخبگان با سیاه نمایی و تصویرسازی غلط دشمن، بازگشت نخبگان به کشور تأکید و فرمودند، نخبه باید از توانایی های خود، ظرفیت های کشور و از دشمن غفلت نکند، مرعوب پیشرفت های علمی غرب نشوند و توانایی های خود را در خدمت حل مسائل کشور قرار بدهد. ایشان تلاش علمی همراه با معنویت و اخلاق را شرط نخبگی دانستند و فرمودند دانشگاه باید محل جوشش جریان علم و آرمان گرایی باشد (۱۳۷۸/۷/۱۹، ۱۳۷۸/۷/۵، ۱۳۸۳/۶/۱۳۸۶، ۱۳۹۶/۷/۲۶، ۱۳۹۳/۶/۲۹، ۱۳۹۳/۷/۳۰، ۱۳۹۶/۷/۲۲، ۱۳۹۷/۷/۱۳۹۴، ۲۵/۷/۲۲، ۱۴۰۰/۸/۲۶، ۱۴۰۱/۷/۲۷، ۱۴۰۲/۷/۲۶).

تعامل و هم افزایی علمی: امام خامنه ای ضمن تأکید بر تقویت ارتباط و تعامل فعال با مراکز علمی جهان، فراگیری علم و فناوری از دیگران و انتقال آن به کشور و نسل جوان، بر داشتن رویکرد استقلال در فناوری همراه با تعامل علمی، استفاده از تجارب علمی دیگران با حفظ روحیه

استغنا و همراه با دانش‌افزایی تأکید فرمودند (۱۳۸۳/۱۲/۱۳۸۰، ۵/۰۲/۱۲، ۱۳۶۸/۳/۲۳)،
۱۳۸۵/۱/۱، ۱۳۸۴/۰۲/۱۹، ۱۳۸۵/۱/۱، ۱۳۹۳/۶/۲۹، ۱۳۹۳/۴/۱۳، ۱۳۹۴/۴/۱۳، ۱۳۹۴/۱۰/۸، ۱۳۹۴/۱۰/۱، ۱۳۹۴/۱۰/۱، ۱۴۰۲/۵/۱۴، ۱۴۰۲/۵/۱۴).

صنعت و اقتصاد دانش‌بنیان: امام خامنه‌ای بر لزوم تشکیل، حمایت، تقویت و توسعه صنعت و اقتصاد دانش‌بنیان و نقش دانشگاه در این زمینه تأکید و برای تحقق این امر، تبدیل علم به فناوری از طریق ارتباط دانشگاه با صنعت، نفی مونتاژکاری، تبدیل رویکرد از مونتاژکاری به نوآوری در صنعت، تقویت فرهنگ کسب‌وکار دانش‌بنیان، استفاده از ابزارهای جدید علمی، برنامه‌ریزی و اولویت‌گذاری برای شرکت‌های دانش‌بنیان، اقتصاد و تولید دانش‌بنیان، تجاری‌سازی محصولات دانش‌بنیان، ساختارسازی برای جلب مشارکت مردمی در شرکت‌های دانش‌بنیان، استانداردهای شرکت‌های دانش‌بنیان و جلوگیری از دلال‌بازی، حمایت از تولید و صادرات محصولات دانش‌بنیان، پیشگیری از واردات کالاهای مشابه داخلی و استفاده از تولیدات داخلی این شرکت‌ها را به صورت موکد و مکرر توصیه فرمودند (۱۳۸۳/۷/۵)،
۱/۱۳۹۶، ۱/۷/۱۳۹۴، ۲۶/۸/۱۳۹۳، ۲۰/۷/۱۳۹۳، ۳۰/۶/۱۵، ۱۳۹۳/۴/۱۳۹۲، ۱۱/۵/۱۵، ۱۳۸۵/۱/۱، ۱۴۰۲/۷/۱۴، ۲۵/۳/۱۴، ۱۴۰۲/۳/۱۴، ۲۱/۱/۱۴، ۱۰/۱۵.

اهداف و نتایج

عزت و اقتدار و پیشرفت‌های همه‌جانبه کشور: امام خامنه‌ای با تأکید بر ارزش و اهمیت علم و فناوری، علم را وسیله عزت، آبرو و اقتدار ملی، موجب مصونیت، کلید و رمز پیشرفت همه‌جانبه کشور، موجب افزایش ثروت، رفاه، نشاط و شادی، بهبود توسعه اقتصادی، بهبود زندگی مردم و عامل نجات کشور دانستند (۱۳۸۴/۱۲/۱۳۷۹، ۸/۷/۱۹)،
۷/۱۳۹۴، ۲۶/۸/۱۳۹۲، ۲۰/۵/۱۳۹۰، ۱۵/۱۱/۱۳۸۹، ۱۴/۷/۱۳۸۸، ۱۴/۸/۱۳۸۸، ۶/۸/۱۳۸۸، ۶/۱۱/۱۳، ۱۴۰۲/۳/۱۴، ۲۱/۷/۱۳۹۸، ۲۵/۷/۱۳۹۷، ۱۷/۱۱/۱۳۹۶، ۲۲.

آینده روشن: امام خامنه‌ای با برشمردن پیشرفت‌های عظیم علمی کشور در شرایط تحریم در زمینه نانو، زیست‌فناوری، بخش سلامت، هسته‌ای، هوافضا، صنعت و کشاورزی، دفاعی و... این نتایج علمی امیدبخش را نویدبخش آینده روشن خواندند و تبیین این پیشرفت‌ها و توانمندی‌های کشور را ضروری دانستند (۱۴۰۲/۳/۱۴، ۱۴۰۲/۱/۱۳۹۳، ۱/۴/۱۳۹۷، ۱۱/۱۱/۱۳۹۷، ۲۲/۳/۲۰).

کسب مرجعیت علمی در جهان: امام خامنه‌ای، با ابلاغ سیاست‌های کلی علم و فن آوری، جهاد مستمر علمی باهدف کسب مرجعیت علمی و فناوری در جهان را به‌عنوان یکی از اصول راهبردی تعیین و به دستگاه‌های مربوطه ابلاغ فرمودند (۱۳۹۳/۶/۲۹). ایشان برای تحقق این هدف مهم در چشم انداز تمدن نوین اسلامی، بر حفظ شهرت و اعتبار علمی، ارتقا جایگاه جهانی کشور در علم و فناوری، برنامه ریزی برای کسب جایگاه اول علمی و فناوری در منطقه، لزوم داشتن سهم عمده در بنای علمی دنیا، پیشتازی در تولید علوم و کشفیات جدید، فتح قله‌های علمی و تبدیل ایران به قطب علمی و فناوری، تبدیل ایران به مرکز ثبت مقالات علمی، خط شکنی علمی و تبدیل ایران به مرجع علمی و فناوری و عبور از مرزهای دانش کنونی با هدف کسب مرجعیت علمی در جهان تاکید و فرمودند ما باید به آنجا برسیم که اگر کسانی بخواهند به جدیدترین یافته‌های علمی دست پیدا کنند، ناچار بشوند فارسی یاد بگیرند

۳/۱۳۸۷،۱۴/۹/۱۳۸۳،۲۴/۱۲/۱۳۸۴،۵/۲/۱۴،۱۳۹۳/۶/۲۹،۱۳۹۳/۶/۲۹،۱۳۹۳/۶/۲۹،۱۳۹۱/۵/۱۶)
 ۱۴۰۰/۸/۱۳۸۶،۲۶/۶/۱۲،۱۳۸۵/۷/۱۳۹۷،۱۳/۱۱/۱۳۸۳،۲۲/۱۲/۵،۱۳۸۸/۶/۲۹،۱۳۸۸
 ۱۴۰۲/۱۰/۱۴۰۲،۲/۷/۲۵

اعتبارسنجی یافته‌ها

برای سنجش اعتبار یافته‌ها، با توجه به اهداف تحقیق، اصل بیانات مرتبط با موضوع تحقیق از متن بیانات امام خامنه‌ای موجود در پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار مقام معظم رهبری، در قلمرو زمانی سال‌های ۱۳۶۸ الی دی ماه ۱۴۰۲ به عنوان منابع دست اول و موثق انتخاب شدند، این بیانات قبل از کدگذاری نهایی، برای بررسی روایی و اعتبار آن توسط دو پژوهشگر این تحقیق به طور مستمر بازبینی شد. همچنین جهت اطمینان از صحت تحلیل‌ها، مضمون‌های نهایی پایه، سازمان دهنده و فراگیر به سه نفر از خبرگان (به شرح جدول ۲) که با نظرات امام خامنه‌ای آشنایی خوبی داشتند، ارائه و توسط آن‌ها تایید شد. همچنین یافته‌های تحقیق حاضر با یافته‌های پژوهش‌های قبلی تطبیق داده شد که حاکی از همخوانی این یافته‌ها با یافته‌های تحقیقات قبلی است.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

جهاد علمی به طور مکرر در بیانات امام خامنه‌ای مورد تأکید قرار گرفته است، چنانچه یکی از محورهای بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی نیز توصیه به جهاد علمی است. نظر به اهمیت این موضوع، این پژوهش باهدف تبیین ابعاد و مؤلفه‌های جهاد علمی از دیدگاه امام خامنه‌ای انجام شده است. بر اساس یافته‌های پژوهش، ۳۰۰ مضمون پایه، ۷۹ مضمون سازمان دهنده و ۱۹ مضمون فراگیر از متن بیانات امام خامنه‌ای در ارتباط با جهاد علمی در شبکه مضامین استخراج شد. برای پاسخ به سؤال تحقیق با استفاده از این یافته‌ها، مبانی، الزامات و نتایج جهاد علمی در اندیشه امام خامنه‌ای طراحی و تبیین شد.

بر اساس یافته‌های تحقیق، مبانی الگوی جهاد علمی در اندیشه امام خامنه‌ای عبارت‌اند از: ارزش و اهمیت علم، تکریم علم و معلم در اسلام، علم توأم با معنویت، علم اخلاق‌مدار و عدالت‌محور، تعلیم و تربیت متعالی و علم نافع و کاربردی؛ الزامات آن شامل داشتن چشم‌انداز علمی تمدن‌ساز، تولید علم و جهاد علمی مستمر، پرشتاب و تمدن‌ساز، نوآوری و خلاقیت علمی، لزوم تحول عمیق در نظام آموزش و پرورش، لزوم تحول عمیق در نظام آموزش عالی، پژوهش‌محوری با رویکرد حل مسائل کشور، نخبه‌پروری و جذب نخبگان، تعامل و هم‌افزایی علمی و صنعت و اقتصاد دانش‌بنیان و نتایج آن شامل عزت و اقتدار، پیشرفت همه‌جانبه، حل مسائل کشور، آینده روشن و کسب مرجعیت علمی در جهان است.

بر اساس نتایج تحقیق حاضر می‌توان گفت، امام خامنه‌ای بر جهاد علمی مستمر، پرشتاب و تمدن‌ساز به‌عنوان یک فریضه و مطالبه عمومی، برای تولید علم نافع، کاربردی، خلاق و نوآور، همراه با تربیت متعالی، معنویت، اخلاق و عدالت، به‌عنوان یکی از ارکان تمدن‌نوین اسلامی و موتور پیشران کشور در جهت حل مسائل کشور و پیشرفت همه‌جانبه، باهدف شکستن مرزهای کنونی دانش و کسب مرجعیت علمی در جهان تأکید دارند.

برخی از یافته‌های تحقیق حاضر با یافته‌های تحقیق قوام‌آبادی و همکاران (۱۳۹۴)، قیصری و همکاران (۱۳۹۳) و جهان‌بین و معینی پور (۱۳۹۳) که در پیشینه پژوهش به آنها پرداخته شد، همخوانی دارد. در کنار نقاط اشتراک با نتایج تحقیقات قبلی، تحقیق حاضر یافته‌های دیگری در

زمینه الگوی جهاد علمی از منظر امام خامنه ای داشت که در راستای نوآوری و دانش افزایی این پژوهش ارزیابی می شود.

در راستای استفاده از نتایج تحقیق و تقویت جهاد علمی مورد نظر امام خامنه ای و به عنوان پیشنهاد های کاربردی توصیه می شود:

۱. با تهیه متون آموزشی مناسب برای مدارس و دانشگاه ها، گفتمان تولید علم و جهاد علمی در مراکز علمی و آموزشی تقویت و نهادینه شود.

۲. در مراکز علمی به جای تاکید بر ترجمه متون خارجی، بر تولید متون علمی مبتنی بر مبانی فکری و فرهنگ اسلامی-ایرانی تاکید شود.

۳. با عنایت به تاکید امام خامنه ای بر علم نافع و مسئله محور و نیز اقتصاد و تولید دانش بنیان، هم فکری و همکاری متقابل بین صنعت و دانشگاه بیش از پیش تقویت و تشویق شود.

۴. در راستای گسترش خلاقیت، نوآوری و نواندیشی علمی به عنوان پیشران جهاد علمی، برای جذب و حمایت و صیانت از مبتکرین، پژوهشگران و نخبگان کشور بیش از پیش اقدام شود.

۵. از نتایج این تحقیق در جهت دهی به فعالیت های مدارس، دانشگاه ها، پارک های علم و فناوری و جهاد دانشگاهی استفاده و جهاد علمی با ویژگی های این الگو به عنوان برنامه راهبردی آنها تعریف شود.

به عنوان پیشنهاد پژوهشی، توصیه می شود پژوهشگران علاقمند، هر کدام از مؤلفه های این الگو را جداگانه و با تفصیل بیشتری مورد مطالعه علمی قرار دهند.

سیاسگزاری

از دانشگاه پیام نور به لحاظ حمایت مالی از این پژوهش قدردانی به عمل می آید.

فهرست منابع

- آرشیو موضوعی بیانات رهبری در پایگاه اطلاع‌رسانی رهبر انقلاب: <https://farsi.khamenei.ir/speech-topic>
- پورسعید، سید مسعود و شامحمدی، محمد (۱۳۹۵). طراحی الگوی جهاد علمی از دیدگاه مقام معظم رهبری (دامت‌برکاته)، مدیریت اسلامی، ۲۴(۱)، ۸۵-۱۰۳
- جهان‌بین، فرزاد و معینی‌پور، مسعود (۱۳۹۳). فرآیند تحقق تمدن نوین اسلامی از منظر حضرت آیت الله خامنه‌ای. مطالعات انقلاب اسلامی، ۱۱(۳۹): ۲۹-۴۶.
- امام خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۰). خطبه‌های نماز جمعه تهران. گرفته شده در بهمن ۱۳۹۰ از پایگاه اطلاع‌رسانی مقام معظم رهبری.
- امام خامنه‌ای، سید علی (۱۳۹۱). بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان در اجلاس جهانی اساتید دانشگاه‌های جهان اسلام و بیداری اسلامی. گرفته شده در آذر ۱۳۹۱ از پایگاه اطلاع‌رسانی مقام معظم رهبری.
- امام خامنه‌ای، سید علی (۱۳۷۳). بیانات در آغاز درس خارج فقه. گرفته شده در شهریور ۱۳۷۳ از پایگاه اطلاع‌رسانی مقام معظم رهبری.
- امام خامنه‌ای، سید علی (۱۳۸۳). بیانات در دیدار جمعی از مسئولان جهاد دانشگاهی. گرفته شده در تیر ماه ۱۳۸۳ از پایگاه اطلاع‌رسانی مقام معظم رهبری.
- امام خامنه‌ای، سید علی (۱۳۹۷). بیانیه گام دوم انقلاب. گرفته شده در بهمن ۱۳۹۷ از پایگاه اطلاع‌رسانی مقام معظم رهبری.
- امام خامنه‌ای، سید علی (۱۳۷۸). پیام به مناسبت بازگشایی دانشگاه‌ها. گرفته شده در مهر ۱۳۷۸ از پایگاه اطلاع‌رسانی مقام معظم رهبری.
- رضائی اصفهانی، محمدعلی و رستم نژاد، مهدی (۱۴۰۰). جهاد علمی از منظر قرآن و بیانیه گام دوم انقلاب. قرآن و علم، ۱۵(۲۹): ۹-۴۲.
- فرزانه، محمدباقر؛ خیاط، علی و صفر پور، هادی (۱۳۹۷). تبیین عوامل ایجاد تمدن نوین اسلامی از نگاه مقام معظم رهبری. پژوهشهای اجتماعی اسلامی، ۲۴(۳): ۱۷۷-۲۰۵.
- عابدی جعفری، حسن؛ تسلیمی، محمدسعید؛ فقیهی، ابوالحسن؛ شیخ زاده، محمد (۱۳۹۰). تحلیل مضمون و شبکه مضامین: روشی ساده و کارآمد برای تبیین الگوهای موجود در داده‌های کیفی. اندیشه مدیریت راهبردی، ۲۵(۲): ۱۹۸-۱۵۱.
- قیصری، محمدشریف؛ فدایی، محمد؛ اکبری، سجاد و امین مدنی، سیدپژمان (۱۳۹۴). جهاد علمی و نقش تشکل‌های دانشجویی. قم: دفتر نشر معارف.
- قوام‌آبادی، محمد غلام (۱۳۹۴). الگوی مرجعیت علمی در جمهوری اسلامی ایران بر اساس بیانات مقام معظم رهبری. مطالعات راهبردی بسیج، ۱۸(۶۸): ۵-۳۰.

فاضل مقداد، مقداد بن عبدالله (۱۳۸۷). *کنز العرفان فی فقه القرآن*. (مصصح: عبدالرحیم عقیقی بخشایشی). قم، انتشارات نوید اسلام.

مکارم شیرازی، ناصر (۱۳۷۴). *تفسیر نمونه*. چاپ اول. جلد ۴. تهران: دارالکتب الإسلامیه.
معینی‌پور، مسعود و لکزایی، رضا (۱۳۹۱). *ارکان امت واحده و تمدن اسلامی از دیدگاه امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری*. مطالعات انقلاب اسلامی. ۹(۲۸): ۵۱-۷۶.

مهدی‌پور، آسیه (۱۴۰۱). *تحلیل مضمون جهاد در اندیشه آیت الله خامنه ای*. *علوم سیاسی*، ۲۵(۹۷): ۷۵-۱۰۶.
نظر پور، حمزه (۱۳۸۵). *علم و آگاهی*. ماهنامه پرسمان. سال ۱۳۸۵. شماره ۵۱.

